

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra středoevropských studií

## **Bakalářská práce**

Pavla Hlínová

**Analýza negativních transferů při překladu z polštiny do češtiny  
(na příkladu prací studentů Polsko-českého a česko-polského  
překladatelského semináře KSES FF UK)**

Analysis of negativ transfer in the translation from Polish into Czech  
(based on students' works from the Polish-Czech and Czech-Polish  
translation workshops, KSES FF UK)

**Poděkování:**

Děkuji Mgr. Michale Benešové, Ph.D. za konzultace, rady, připomínky, ochotu a vřelost, kterou mi během psaní mé bakalářské práce poskytla.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 10. květen 2017

.....

Jméno a příjmení

## **Abstrakt**

Cílem bakalářské práce *Analýza negativních transferů při překladu z polštiny do češtiny (na příkladu prací studentů Polsko-českého a česko-polského překladatelského semináře KSES FF UK)* je analýza nejčastějších jazykových negativních transferů, k nimž dochází při překladu z polštiny do češtiny. Analýzy budou vycházet ze studentských překladů shromážděných v rámci Polsko-českého a česko-polského překladatelského semináře realizovaného na KSES FF UK v letech 2012/2013. Autory překladů jsou polští rodilí mluvčí. Pozornost bude soustředěna zejména na jazykové negativní transfery, jichž se studenti nejčastěji dopouštějí. Tyto jazykové interference budou následně klasifikovány, analyzovány a bude navržen možný způsob jejich řešení.

## **Klíčová slova:**

Polsko-český překlad, jazykové chyby, jazyková interference, zrádná slova, polonismy

## **Annotation**

The goal of the bachelor thesis "Analysis of negativ transfer in the translation from Polish into Czech (based on students' works from the Polish-Czech and Czech-Polish translation workshops, KSES FF UK)" is analysis of the most common negative language transfers translation that appears in translation from Polish into Czech. The Analysis will be coming from students translations collected and gathered within Polish-Czech and Czech-Polish translation workshops realised on KSES FF UK in years 2012/2013. An authors of the translation are Polish native speakers. An attention will be particularly and especially focused on negative transfer translations that students are most likely comitted. These language interferences are going to be furthermore evaluated, analysed and will be proposed way of their solution.

## **Key words:**

Polish–Czech translate, language errors, language interference, tricky words, polonisms

## Obsah

Úvod.....	7
1. Vybrané aspekty z překladařství.....	9
1.1 Typologie překladu.....	9
1.1.1 Doslovný překlad.....	10
1.1.2 Věrný překlad.....	10
1.1.3 Sémantický překlad.....	10
1.1.4 Idiomatický překlad.....	10
1.1.5 Komunikativní překlad.....	11
1.1.6 Volný překlad.....	11
1.1.7 Adaptace.....	11
1.2 Umělecký a odborný překlad.....	11
1.2.1 Umělecký překlad.....	12
1.2.2 Odborný překlad.....	14
1.3 Proces překládání.....	16
1.3.1 Interpretace.....	17
1.3.2 Koncepce.....	18
1.3.3 Reprodukce.....	19
1.4 Jazyková interference.....	19
1.5 Negativní transfery – interference.....	19
1.6 Ekvivalence překladařského řešení.....	21
1.7 Adekvátnost překladu.....	21
1.8 Postup překladařovy práce.....	22
1.9 Zásady kvalitního překladu.....	23
1.10 Pracovní pomůcky – slovníky.....	24
2. Analýza překládaných textů.....	25
2.1 Překládané práce.....	25
2.1.1 Proslov.....	26

2.1.2	Popis produktů.....	28
2.1.3	Články z novin.....	31
2.1.4	Menu.....	34
2.2	Kategorizace negativních transferů z překládaných textů.....	40
2.2.1	Zvuková rovina.....	40
2.2.2	Gramatická rovina.....	41
2.2.3	Syntaktická rovina.....	47
2.2.4	Ortografická rovina.....	49
2.2.5	Lexikální rovina.....	53
2.2.6	Interkulturní interference.....	59
3.	Problematika negativních transferů.....	61
4.	Závěr.....	62
5.	Bibliografie.....	64

## Úvod

Předkládaná práce *Analýza negativních transferů při překladu z polštiny do češtiny (na příkladu prací studentů Polsko-českého a česko-polského překladatelského semináře KSES FF UK)* si klade za cíl představení a následnou analýzu negativních transferů, kterých se dopouštějí začínající překladatelé v rámci kombinace jazyků polština a čeština. Genetická blízkost těchto jazyků způsobuje negativní transfery během jejich překladu. Příležitostně se mohou vyskytnout i nepřesnosti, které jsou způsobeny pouhou nepozorností, případně odlišností gramatických struktur jednotlivých jazyků.

První část bakalářské práce bude věnována vybraným aspektům problematiky překladu, jeho typologii a rozdělení na umělecký (poezie a beletrie), odborný (úřední, ekonomické, administrativní a vědecké dokumenty), doplněno o publicistické texty, které jsou na pomezí uměleckého a odborného stylu, dále procesu překládání, jazykové interferenci, adekvátnosti a ekvivalenci překladatelského řešení. Pozornost bude věnována i zásadám kvalitního překladu. První kapitola bude vycházet ze studií J. Levého, Z. Kufnerové, T. Hrehovčíka, J. Vilikovského a dalších.

V následující kapitole se práce zaměří na analyzovaný materiál – překlady, které budou v práci analyzovány. Jedná se o překlady studentů Filozofické fakulty UK, kteří se v letech 2012/2013 zúčastnili překladatelského semináře realizovaného na katedře Středoevropských studií. Studenty tohoto semináře byli jedinci se znalostí češtiny a polštiny na pokročilé jazykové úrovni B2 – C1/C2 podle *Společného evropského referenčního rámce pro jazyky*, tudíž jejich texty neobsahují nadměrné množství negativních transferů, jak lze očekávat u jedinců, kteří se studiem cizího jazyka teprve začínají.

Po představení polského originálního znění překládaných textů a současně jejich překladů do českého jazyka (které vytvořila autorka bakalářské práce a prošly korekturou vedoucí práce) bude pozornost zaměřena rozboru negativních transferů, které se v jednotlivých 38 překladech studentů objevily. Jmenovitě se jedná o proslov: Władysław Gomułka, Przemówienie na wiecu w Warszawie, popis produktů: Meblościanka VERONA II NERO z LED – czarny połysk, Karmnik dla ptaków Umbra Bird cafe, Stolik Kare Desing Miś, články z novin: Czeski parlament chce oddać mienie Kościołom, Czeskie media: trucizna pochodzi z Polski, menu: CWANIAK WARSZAWSKI. Všechny analyzované překlady budou k práci přiloženy na CD.

Uvedené interference budou následně tematicky rozděleny a blíže specifikovány na základě inspirace studií K. Pösingerové – *Problematika negativních transferů při výuce polského jazyka*. Specifikace interferencí bude přizpůsobena analyzovaným překladům studentů v rámci několika rovin – zvuková, gramatická, ortografická, lexikální a syntaktická, které budou přizpůsobeny výsledkům analýzy zkoumaných textů.



## 1. Vybrané aspekty z překladatelství

Překlad a stejně tak jeho ústní podobu, tedy tlumočení, známe již od počátku komunikace mezi jednotlivými kmeny. Původně šlo zejména o dorozumění se nehladě na kvalitu překladu, předání informací tak, aby druhá strana porozuměla.<sup>1</sup>

Obecně vzato se po překladatelích vyžaduje výborná znalost jazyka výchozího i cílového, nicméně tím požadavky na překladatele nekončí, neboť mnoho textů ke svému překladu vyžaduje i kulturní kontext, realie daného prostředí a znalost autorových vyjadřovacích prostředků, které jsou pro jeho tvorbu typické.<sup>2</sup>

Překlad v dnešní době můžeme označit za prostředek kulturní výměny, který před námi otevírá možnosti poznání celého světa, cizích kultur a také umocňuje poznání nás samých. Překladem rozumíme nejenom práci s cizím jazykem, ale zejména práci s jazykem mateřským, proto se o překlad ve značné míře zajímají lingvisté, kteří chtějí porozumět jazykovým operacím, ke kterým během překladu dochází.

Překlad může být vnímán jako umělecké dílo – zejména v oblasti poezie a krásné literatury, poněvadž ne každý jedinec, který ovládá cizí jazyky, je schopen kvalitního překladu, který se navíc i dobře čte. Po překladateli je vyžadován jistý cit pro výběr vhodné slovní zásoby a schopnost přizpůsobit překlad stylizaci originálu.

Oproti tomu překlad dokumentů, nejruznějších formulářů, žádostí, potvrzení, smluvních podmínek a návodů se může jevit jednodušší, neboť vyplývá z ustálených slovních spojení a výrazů typických pro daný jazyk, nicméně mnohokrát (dohledat přesný název pro daný typ smlouvy apod.), může překladateli výrazně práci zkomplikovat a zvýšit její časovou náročnost i v řádech týdnů až měsíců.

### 1.1 Typologie překladu

Z lingvistického hlediska rozlišujeme tři typy překladu. Prvním je vnitrojazykový překlad, což znamená parafrázování slova nebo věty ve stejném jazyce za účelem objasnění daného termínu případně vyjasnění myšlenky, pokud není jednoznačná. Následující typ – mezijazykový překlad tzv. "pravý" překlad, který vyjadřuje interpretaci jednotlivých lingvistických znaků ve výchozím i cílovém jazyce, a třetí mezesémiotický překlad – takzvaná transmutace označující překlad pomocí neverbálních znaků do symbolických znaků, které

---

<sup>1</sup> KUFNEROVÁ, Z. *Překládání a čeština*. Praha: H & H, 1994, s. 101.

<sup>2</sup> LEVÝ, J. *Umění překladu*. Praha: Československý spisovatel, 1963, s. 9.

se posléze zakomponují do hudby, filmů a dalších forem umění.<sup>34</sup> Pokud se zaměříme na jednotlivé metody, překlad lze rozdělit na základě následujících kritérií:

### 1.1.1 Doslovný překlad

Tato metoda překladu se pokouší o přesné kopírování výchozího jazyka v jazyce cílovém. Gramatické prvky se v cílovém jazyce snaží co nejvíce odpovídat ekvivalentní formě původního textu. Lexikální jednotky se překládají bez ohledu na kontext. Doslovný překlad je vhodný pro studium výchozího jazyka, ale působí nevhodně pro čtenáře přeloženého textu, neboť má nízkou komunikační a významovou hodnotu. Není dostatečně přizpůsoben cílovému jazyku, jelikož nemusí dojít k jednoznačnému porozumění čtenářem.<sup>5</sup>

### 1.1.2 Věrný překlad

Věrný překlad se pokouší o co nejpřesnější kontext v porovnání s původním textem, s omezením pouze v rámci gramatické struktury cílového jazyka. Tato metoda překladu se snaží zachovat a vyjádřit autorovy záměry i v cílovém jazyce, zároveň ale zachovává gramatické a lexikální normy, které byly použity ve výchozím jazyce. Snaží se věrně převést slova dotýkající se kultury a reálií.<sup>6</sup>

### 1.1.3 Sémantický překlad

Je velmi podobný překladu věrnému, od kterého ho odlišuje pouze vyšší důraz na dodržování estetické hodnoty původního textu. Musí se vyvarovat použití slovních spojení, která by mohla v překladu působit rušivě. V porovnání s věrným překladem je sémantický flexibilnější a zároveň pouze nepatrně ustupuje čtenáři.<sup>7</sup>

### 1.1.4 Idiomatický překlad

Čistě idiomatický a zdařilý překlad působí jako originál. Jedná se o metodu, která využívá přirozené formy cílového jazyka, a to v případě gramatických konstrukcí i během

---

<sup>3</sup> HREHOVČÍK, T. *Překladatelské minimum*. Bratislava: Iris, 2006, s. 20.

<sup>4</sup> LEVÝ, J. *Umění překladu*. Praha: Československý spisovatel, 1983, s. 25.

<sup>5</sup> HREHOVČÍK, T. *Překladatelské minimum*. Bratislava: Iris, 2006, s. 20.

<sup>6</sup> *Ibidem*, s. 20–21.

<sup>7</sup> *Ibidem*, s. 21.

výběru lexikálních jednotek. Text na čtenáře působí jako by byl již napsaný v cílovém jazyce.<sup>8</sup>

### 1.1.5 Komunikativní překlad

Komunikativní překlad se pokouší o provázání přesného kontextového významu původního textu způsobem, který by měl způsobit bezvýhradné akceptování přeloženého textu čtenářem cílového jazyka.<sup>9</sup>

### 1.1.6 Volný překlad

Volný překlad lze považovat za nejrychlejší a nejjednodušší formu překladu, i když z pravidla bývá přeložený text delší než originál. Podstatou volného překladu je vystihnout hlavní myšlenky originálu, která je následně zdůrazněna v cílovém jazyce. Přesné znění originálu sice není dodrženo, ale jedná se o jistou formu parafráze, se kterou se dá svobodněji pracovat. Překladatel může více využít svou kreativitu, v případě drobné neznalosti termínu lze použít opisové formy apod.<sup>10</sup>

### 1.1.7 Adaptace

Jedná se o nejvolnější formu překladu, která se využívá zejména pro divadelní inscenace a poezii. Užitím adaptace překladatel zachovává téma, děj a postavy, nicméně kultura výchozího jazyka je upravená a přizpůsobena realitám cílových odběratelů.<sup>11</sup> Podle požadavků a vhodnosti se využívá doslovný, idiomatický i volný překlad. Nicméně použití příliš volného překladu není vhodné, neboť může zaměnit význam jednotlivých okolností, které byly uvedeny v originále, což není žádoucí. V adaptaci se ale můžeme setkat i se záměrně upravenými a popletenými překlady, které mají vyvolat vtipný okamžik na scéně pro pobavení diváka nebo záměrně pobavit čtenáře nad knihou.<sup>12</sup>

## 1.2 Umělecký a odborný překlad

Pro překladatele jsou z hlediska typologie překladu nejdůležitější dvě kritéria, podle kterých lze překládaný materiál rozdělit, jmenovitě se jedná o překlad umělecký a odborný.

---

<sup>8</sup> HREHOVČÍK, T. *Prekladateľské minimum*. Bratislava: Iris, 2006, s. 21.

<sup>9</sup> Ibidem, s. 21.

<sup>10</sup> Ibidem.

<sup>11</sup> HRDLIČKA, M. *Translatologický slovník*. Praha: JTP, 1998, s. 5.

<sup>12</sup> HREHOVČÍK, T. *Prekladateľské minimum*. Bratislava: Iris, 2006, s. 23.

Pro překladatele představuje toto rozlišení základní otázku, neboť z většiny se překladatelé věnují jistému typu textů, které překládají, a které jsou pro jejich práci typické.<sup>13</sup> Nicméně i zde existují výjimky na hranicích těchto dvou typů, jedná se zejména o publicistické texty, ale nemusí to být pravidlem. Publicistické texty vyžadují jistá terminologická pravidla, nicméně i přes tuto skutečnost je v nich vyžadována kreativita a cit pro užití vhodných slov z hlediska stylistiky a charakteru textu a jeho zasazení do adekvátní doby a prostředí.

### 1.2.1 Umělecký překlad

Umělecký překlad (někdy označován jako literární) zahrnuje překlad nejrůznějších literárních textů. Zde jako příklad lze uvést poezii a beletrii, jež jsou v dnešní době překládány, ve značné míře (romány, fejetony, povídky, novely, filmové předlohy, komiksy, sci-fi) a drama (tragédie, komedie a frašky). Největší historickou oblastí zájmu v rámci teorie a kvality překladu se stala *Bible*, jejíž překlady se na dlouhou dobu staly předlohou a jistým návodem překlad i jeho kritiku.

Pokud chceme pochopit specifika uměleckého překladu, je potřebné definovat jeho vlastnosti a tím ho odlišit od překladu odborného. Obecně lze považovat za typický prvek uměleckého překladu skutečnost, z níž vyplývá, že text uměleckého díla se primárně zaměřuje na myšlenku nebo poselství, ne na obsah.<sup>14</sup> Hlavní idea je realizovaná prostřednictvím vytváření textu v cílovém jazyce, který se bude myšlenkově a formově shodovat s textem originálu a zároveň se přizpůsobí uměleckým a překladatelským normám kultury a reálií cílového jazyka.<sup>15</sup>

#### **Umění kompromisu – překlad poezie**

Překlad poezie je obecně a právem považován za nejtěžší formu překladu. V souvislosti s překladem poezie bývá často kladena otázka, zda je vůbec možné poezii přeložit. Tyto názory se opírají o dvě stěžejní myšlenky, první je skutečnost, že jazyk poezie je markantně vzdálen od běžného jazyka a druhá upozorňuje na fakt, že poezie je písemnou formou jazyka, který je utvářen rytmy, tóny, výrazy a symbolikou, která ve svém překladu nemá vhodnou ekvivalenci. I přes různé názory na to, jak by měl ideální překlad poezie vypadat, přetrvává víra v hledání takových strategií, které by v překladu zachovaly pokud možno co nejvíce z verze originálu. Tato snaha se promítá na více úrovních, v rámci kterých se odráží báseň.<sup>16</sup>

<sup>13</sup> KUFNEROVÁ, Z. *Překládání a čeština*. Praha: H & H, 1994, s. 25–26.

<sup>14</sup> HREHOVČÍK, T. *Překladatelské minimum*. Bratislava: Iris, 2006, s. 44.

<sup>15</sup> *Ibidem*.

<sup>16</sup> LEVÝ, J. *Umění překladu*. Praha: Československý spisovatel, 1983, s. 157–169.

Zde je myšlena na jedné straně sémantická rovina, tedy význam sám o sobě, jak jej vyjádřil básník ve své básni a jak tento význam co nejlépe přenést do překladu. (Pokud měl například význam jistou symboliku, tak i v překladu vytvořit obdobnou a její význam uchovat.) Na straně druhé je zde vnímán styl předlohy a překladu. Úspěšný překlad poezie je podle předchozí myšlenky harmonickým spojením přenesení současně stylu i významu originálu překládané básně. Cílem poezie vedle sémantického obsahu a stylistické charakteristiky je i utváření jistého emocionálního vjemu, který dodává básni její jedinečnou hodnotu a představuje rovněž nejtěžší část práce překladatele. Úkolem překladatele je vyjádření typických prvků originálu ve svém překladu, pokud možno co nejvěrněji – poeticky, aby výsledný dojem působil stejně na čtenáře v cílovém jazyce jako v jazyce originálu.<sup>17</sup>

### **Překlad prózy**

Překlad prózy se všeobecně těší většímu zájmu než překlad poezie. Jedná se o složitý proces, jehož výsledek ovlivňuje mnoho faktorů. Důležitou roli zde hraje samotný překladatel, jeho pohled na svět a individualismus, historické a kulturní okolnosti, estetické hodnoty apod. Překlad prózy vyžaduje nejen očekávaný bilingvální ale i *“bi-kulturní přenos”*. Je zde důležité definovat, zda se překlad bude více profilovat na výchozí nebo cílový jazyk a jeho kulturu. Je nutné soustředit pozornost na způsoby, kterými se v jazycích překladu a originálu vyvolávají stejné estetické účinky.

Pro prózu, na rozdíl od poezie, jsou typické vypravěčské rysy, představování postav, více otázek najednou a souslednost událostí bývá tvořena tak, aby utvořily souvislý děj. Překladatel se nemusí zabývat rýmy ani metry jako v případě poezie. Pro překladatele prózy je nejdůležitější styl a způsob, jakým je prezentována hlavní idea. Za nejdůležitější část překladu prózy je považována reprodukce stylu. Často bývá pozornost věnována gramatickému i lexikálnímu modelování. Časté překlady prózy – beletrie jsou způsobeny mnoha filmovými předlohami, které čtou milióny lidí, a naopak v případě populárních románů se nezdá dočkáme filmové adaptace.

Překlad prózy je poměrně složitý komplex jednotlivých dílčích kroků. Nejprve se překladatel musí seznámit s dílem jako celkem a jeho hlavní myšlenkou, načež analyzuje syntaktickou, sémantickou a pragmatickou rovinu textu. Kvalita překladu prózy je hodnocena z hlediska shody ve významu, stylu a funkci. Významová shoda je posuzována z hlediska

---

<sup>17</sup> HREHOVČÍK, T. *Překladatelské minimum*. Bratislava: Iris, 2006, s. 44–45.

lingvistického a pragmatického. Styl je hodnocen podle schopnosti přizpůsobení se autorově stylizaci a shoda ve funkci zahrnuje expresivní, informativní a estetické funkce.

Za způsobilého překladatele lze považovat jedince, který disponuje výbornou jazykovou kompetencí ve výchozím i cílovém jazyce a zároveň se orientuje v oblasti kultury těchto jazyků.<sup>18</sup>

### 1.2.2 Odborný překlad

Tradičně byl překlad spojován s překladem literatury, nicméně dnešní doba si vyžádala mnoho změn. V současnosti se uvádí, že pouze 5 % procent překladu tvoří literatura a zbylých 95 % odborné texty.<sup>19</sup> Tyto dva druhy překladu se od sebe výrazně liší. Hlavním dělením je skutečnost, že literární texty jsou založené na fantazii, myšlenkách a představách, kdežto odborné překlady jsou texty plné reality, čísel, dat, odborných termínů a událostí.

Umělecké texty se většinou věnují osobám a zvířatům, odborné předmětům. Umělecký překlad je umění, odborný můžeme považovat s trochou nadsázky za vědu. Odborné texty můžeme chápat jako texty nejrůznějších dokumentů, které jsou rozděleny v následujících podkapitolách do skupin podle svého charakteru. K odborným textům lze zařadit i publicistické texty, i když jsou na hranici uměleckého a odborného stylu.

Může se jednat o překlady úředních dokumentů, například EU neustále potřebuje mnoho překladatelů odborných textů, nejlépe profilovaných na více evropských jazyků, překládají se příbalové informace k lékům, soudní posudky, rodné listy, obchodní podmínky, smlouvy, technické dokumenty apod. S překlady odborných textů se setkáváme každý den, téměř každý (zabalený) potravinářský, papírenský, kosmetický a drogistický výrobek obsahuje doplňující informace (na svém obalu) o svém složení a použití ve více světových jazycích.

#### **Úřední dokumenty**

Jsou charakteristické přesnými definicemi, velkým množstvím zažitých frází, neosobní a oficiální interpretací. Může se jednat o texty administrativní, právní, úřední, různá potvrzení, předpisy ale i o soudní dokumenty. Administrativní texty patří v této skupině k jednodušším, neboť z většiny uplatňují primární významy slov. Pouze okrajově se užívají emocionálně zbarvená slova. Úřední texty mají danou strukturu, specifické zkratky,

---

<sup>18</sup> HREHOVČÍK, T. *Překladatelské minimum*. Bratislava: Iris, 2006, s. 48.

<sup>19</sup> *Ibidem*, s. 46.

symboly, termíny a fráze. S praxí v této oblasti přichází pro překladatele jistá fáze automatizace, která mu usnadňuje práci.

Právní texty zahrnují specifickou grafickou úpravu, abstraktní slova a často i archaismy. Jsou vhodné pro cvičnou praxi překladatelů, neboť jejich struktura a terminologie se dá praxí osvojit bez větších problémů.<sup>20</sup>

### **Ekonomické a obchodní dokumenty**

Ve své podstatě jsou velmi podobné právním textům, i když obsahují specifické typy dokumentů, mezi které se řadí nabídky, faktury, objednávky, stížnosti, dotazy, upomínky, výpisy apod. Nejčastěji se vyskytují v obchodní komunikaci různých firem, podnikatelů, bank, pojišťoven a obdobných institucí.<sup>21</sup>

### **Vědecké a technické dokumenty**

Charakteristickou funkcí pro vědecké a akademické texty je poskytování informací z nejrůznějších odvětví vědy. Syntaktická struktura vědeckých textů je ve své podstatě stereotypní – obsahuje mnoho abstraktních slov a termínů, které se používají zpravidla pouze v rámci jednoho vědního oboru. Nejdůležitější je zde pro překladatele následující rozdělení na vědy exaktní a humanitní.

Humanitně zaměřené texty jsou podobné publicistickému nebo uměleckému stylu. Odlišnost spočívá v neosobnosti, osoba autora je často potlačena, důraz je kladen na popis fakt a událostí, což je ve většině jazyků realizováno za pomoci pasivních forem. Významným syntaktickým jevem vědeckého stylu je naprostá přesnost formulací, logický slovosled a účelnost.

Cílem překladu vědeckého textu je přesnost předání věcných informací, tudíž je zde možné měnit pořadí vět a slov v rámci textu za účelem lepší srozumitelnosti v cílovém jazyce. Forma zde není tak důležitá, primární je obsah a informace, které tento typ textů přináší. Samotný obsah těchto textů bývá těžce srozumitelný i ve výchozím jazyce, tudíž by překladatel neměl svůj překlad zatěžovat složitými a náročnými jazykovými konstrukcemi.<sup>22</sup>

### **Publicistické texty**

Na první pohled se jedná o texty, které připomínají administrativní a někdy umělecký styl zejména svým emocionálním obsahem. Často jsou využívány v masmédiích, televizi,

---

<sup>20</sup> HREHOVČÍK, T. *Překladatelské minimum*. Bratislava: Iris, 2006, s. 46–48.

<sup>21</sup> *Ibidem*, s. 48.

<sup>22</sup> *Ibidem*, s. 48–49.

rádiu a reklamě. Základní rozdělení spočívá ve dvou kategoriích, jmenovitě informační a propagační funkce. Publicistické texty zpravidla využívají souvislosti, což často velmi komplikuje práci překladatele, pokud nezná společenský, kulturní nebo politický kontext. Ve značné míře publicistické texty využívají hodnotící adjektiva, eufemismy, neobvyklá slovní spojení, aliteraci, neologismy a metafory.

Čím širší je škála jazykových prostředků, kterými se původní text vyznačuje, tím složitější je překlad takového textu. Překladatel musí využít jistou kreativitu a hledat vhodné jazykové prostředky, které by vystihly popisovaný jev a způsob jeho vyjádření i v cílovém jazyce.<sup>23</sup> Obvykle jsou publicistické texty na rozhraní mezi uměleckým a odborným textem a nelze je jednoznačně zařadit.

### 1.3 Proces překládání

Překladatelova práce vždy začíná seznámením se s překládaným textem a jeho následnou analýzou. Ať už se jedná o rozsáhlou báseň, nebo např. návod na postup složení skříně. Podle rozsahu a volnosti, případně doslovnosti překladu, se vyvíjí další překladatelova práce.

Pokud je text zaměřený na tematiku, v níž se překladatel neorientuje (např. Překladatelka, která má přeložit funkce a přednosti jednotlivých automobilů a sama o automobilech příliš neví ani v mateřském jazyce, bude nucena se na překlad náležitě připravit a mnoho věcí dostudovat.) Oproti tomu překlad neformálního e-mailu nebo pozvání, může zabrat pouhých několik desítek minut.

Jestliže se budeme věnovat literárnímu dílu, je zde důležité zachovat estetickou hodnotu, kulturní kontext a působení originálu i v prostředí cílového jazyka a jeho uživatelů. Ve vztahu k originálu vystupuje překladatel jako čtenář, nicméně v překladu je již původcem nového textu. Jeho vnímání textu není rovné běžnému čtenáři, neboť překladatel má rozvinutější hodnotící kritéria a jeho teoretický postoj jej odlišuje od tzv. ideálního čtenáře.<sup>24</sup>

Pochopení poezie je mnohokrát náročné i pro čtenáře, který čte dílo ve svém mateřském jazyce, a proto musí překladatel využít i teoretickou literaturu, příručky, články a slovníky, aby nedošlo k mylné interpretaci textu, což má za následek lepší porozumění než v případě rodilého mluvčího. Překladatel text analyzuje z intelektuálního hlediska a nepodléhá přílišné spontánnosti. Také nesmí opomenout zakomponování mnoha asociací a kulturních

---

<sup>23</sup> HREHOVČÍK, T. *Překladatelské minimum*. Bratislava: Iris, 2006, s. 50.

<sup>24</sup> VILIKOVSKÝ, J. *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný, 2002, s. 90.



faktů, které se v předloze vyskytnou, do své práce. Překladatel má za úkol dílo reprodukovat ale ne vylepšovat, i když mnohokrát je nucen zvolit kompromis.

Základní dělení překladatelské práce lze rozdělit do dvou fází: recepční (vnímání) a tvůrčí (reprodukce), ale to není celý průběh. Přesnější postup lze vyjádřit podle J. Vilikovského následovně:

- a) recepce a interpretace
- b) formování koncepce
- c) reprodukce.<sup>25</sup>

Podle teorie J. Levého je postup rovněž rozdělen do tří fází konkrétněji:

- a) pochopení předlohy
- b) interpretace plus tvorba koncepce
- c) přestylizování předlohy.<sup>26</sup>

### 1.3.1 Interpretace

Po předložení originálního textu si překladatel začíná utvářet analýzu originálu, vyhodnocuje jeho uměleckou hodnotu a hledá ústřední myšlenku. Během interpretace pomáhá překladateli sekundární literatura historicko-literárního zaměření a kritické práce. Občas může být nápomocná znalost autorova života a jeho tvorby. Autor, jehož styl je charakteristický např. krátkými větami, musí být i v překladu rozpoznatelný tímto znakem. Autorovy názory a pohled na svět se objevují ve všech rovinách textu a překladatelským úkolem je uchovat tyto názory ve své práci od jazykové složky až po tematický plán překladu.

Již malé nepochopení významu originálu může vést k mylné interpretaci většiny díla, což je velmi zřetelné ve složitých filozofických textech. Často se můžeme setkat s otázkou: Zda je vůbec možné přeložit umělecké dílo vzhledem k jeho vrstevnatosti, mnohovýznamovosti a celistvosti. Nemůžeme vyžadovat totožnost s původním dílem, ale můžeme požadovat kvalitní a správnou interpretaci. Lze říci, že překladem se ke čtenáři dostává text čistější, významově průzračnější, protože jisté nejasnosti originálu již musel překladatel svým způsobem vyřešit.<sup>27</sup>

Následující příklad mluví za vše: Němečtí studenti filozofie čtou někdy Kantovu *Kritiku čistého rozumu* v anglickém překladu, protože díky tomu ustupuje stylistická otázka

---

<sup>25</sup> VILIKOVSKÝ, J. *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný, 2002, s. 96.

<sup>26</sup> LEVÝ, J. *Umění překladu*. Praha: Československý spisovatel, 1963, s. 25.

<sup>27</sup> VILIKOVSKÝ, J. *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný, 2002, s. 96–103.

do pozadí a neodvádí je od primárních myšlenek textu.<sup>28</sup> Pokud se čtenář potřebuje zaměřit pouze na ústřední myšlenku textu, může pro něj být výhodnější číst dílo v překladu. Interpretaci tedy lze chápat jako soubor postupů, které nám pomáhají odhalovat jednotlivé složky původního textu.

### 1.3.2 Koncepce

Po fázi interpretace následuje koncepce, která představuje jistou strukturu pro další překladatelskou práci, která již zahrnuje ovlivnění kulturou cílového jazyka. Překladatel již zvažuje možnosti cílového jazyka a odhaduje reakce předpokládaného čtenáře, zde dochází k prolínání obou kultur. Překladatel zvažuje, jak se hlavní idea textu projeví v překladu, během své práce má určitou volnost, i když ústřední myšlenka s estetickou hodnotou předlohy by se měla odrazit i ve výsledném textu překladu.

V případě divadelních inscenací je ale situace poněkud odlišná, neboť se představení musí natěsnat do časového rozhraní snesitelného pro diváka. Archaismy se nahrazují modernější verzí, za účelem lepšího porozumění představení současným divákem. Samotný text divadelního představení stárne nejrychleji, poněvadž se musí přizpůsobovat okamžiku své realizace, aby byl lehce jazykově srozumitelný.<sup>29</sup>

Obecně lze říci, že úkolem překladatele je nejen zachovat hlavní ideu textu, ale zároveň užít takových lexikálních jednotek, aby i překlad zachytil autorem záměrně použité napětí, dojetí, emoce, vědomé i podvědomé záměry. Zde si lze vybrat, zda jazyk bude zaměřen spíše na přirozenost, řeč, jasnost, žertovnost nebo kombinaci všeho. Následně již stačí vybrat jistý jazykový klíč adekvátní charakteru textu.<sup>30</sup>

Další výrazný faktor, který se projeví na výsledném textu, je překladatelský postoj. Ten je v podstatě odrazem překladatelských individuálních postojů a názorů, které mohou být podmíněny dobovými názory. Je obecně známo, že překladatelé většinou tíhnou k překladům textů, které jim jsou obsahově blízké.<sup>31</sup>

---

<sup>28</sup> HOLLANDER, J. *Versions, Interpretations and Performances*. Brower: Cambridge, 1959, s. 205–231.

<sup>29</sup> VILIKOVSKÝ, J. *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný, 2002, s. 103–107.

<sup>30</sup> *Ibidem*, s. 107.

<sup>31</sup> *Ibidem*, s. 108.

### 1.3.3 Reprodukce

Reprodukce je poslední fází překladatelovy práce, kdy již začíná vytvářet přeložený text. Předchozí fáze měly spíše přípravnou povahu, reprodukce je již fází tvůrčí. I reprodukci lze rozdělit na dvě části, z nichž první zahrnuje reprodukci obecného významu na základě ekvivalence funkční a sémantické. Tato první část zahrnuje u prozaických textů většinový rozsah překládaného materiálu. Druhá část se zabývá jazykovými prostředky originálu, které nemají v cílovém jazyce svůj ekvivalent. Taková situace se řeší vytvořením nového prvku, což lze označit za substituci – příklad: *Piotr jest zadowolony*. Přeložíme jednoduše. – *Petr je spokojený*. Zde máme běžně používané ekvivalenty v obou jazycích.

Nicméně mnohdy nestačí jen znát kontext, překladatel si musí uvědomit i situaci a okolnosti, během kterých se událost odehrává. Tímto se dostáváme k dalšímu možnému dělení reprodukce na a) překlad a za b) interpretaci. Překlad je přímou korespondencí mezi oběma texty. Interpretace zahrnuje nutné využití mimojazykové skutečnosti.<sup>32</sup>

### 1.4 Jazyková interference

Během své práce se překladatel může setkat s problematikou jazykové interference a následně se dopustit negativních transferů, které nejsou významového charakteru, ale spíše kvalitativního. Tato skutečnost nabývá intenzity na základě míry podobnosti překládaných jazyků, což mezi češtinou a polštinou může zapříčinit poměrně vysoké množství menších i větších nedostatků, které můžeme rozdělit do dvou základních kategorií a) kvalitativní chyby, b) kvantitativní chyby.<sup>33</sup>

Příčinou pro mnoho z nich může být i nedostačující obratnost zacházení s mateřským jazykem nebo případná stylistická neobratnost ve výchozím i cílovém jazyce. Interferovat může frazeologismus, vazba, slovosled, lexikální jednotka, ale i ustálené slovní spojení. Na základě výchozího a cílového jazyka se chyby a jejich specifika mezi různými jazyky liší.

### 1.5 Negativní transfery – interference

Mateřský jazyk je pro nás primární z hlediska pohledu na svět kolem nás, určuje naše hodnoty, tradice a zvyklosti. Během studia cizích jazyků vnímáme primárně jazykový systém našeho mateřského jazyka, opomíjíme existenci i jiné jazykové stylizace, pokud se jedná o jazyky příbuzné, komplikace narůstají. V obou jazycích totiž mohou existovat shodné jazykové prostředky, které ale v každém z těchto jazyků podléhají jiným pravidlům užití.

<sup>32</sup> VILIKOVSKÝ, J. *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný, 2002, s. 129.

<sup>33</sup> KUFNEROVÁ, Z. *Překládání a čeština*. Praha: H & H, 1994, s. 47–48.

Podle K. Pösingerové a její publikace *Problematika negativních transferů při výuce polského jazyka*<sup>34</sup> se interference projevují na úrovni výstavby a dešifrování projevů v cizím jazyce. Problematika pozitivních i negativních transferů představuje stěžejní problém při výuce geneticky blízkých jazyků. Pozitivní transfer nám ulehčuje počátky studia geneticky podobného jazyka, neboť nám usnadňuje počáteční porozumění psanému a mluvenému slovu cizího jazyka. V průměru jsou studenti češtiny a polštiny schopni po dvou měsících studia porozumět většině obsahu textů psaných v těchto jazycích, týkajících se každodenního života a základní slovní zásoby.

Na druhé straně negativní transfer způsobuje často podceněný problém v ovládnutí typologicky podobných jazyků. Proto by měla být značná část studia zaměřena na překonávání specifických negativních transferů těchto jazyků. I u jedinců, kteří dosáhli v cizím jazyce znalostí a kompetencí na úrovni rodilých mluvčích se vlivem stresu, strachu, nervozity a únavy objevují prvky v mluveném i psaném projevu, které nazýváme negativní transfery.<sup>35</sup> Definice pozitivního transferu spočívá v možnosti použití návyků z užívání mateřského jazyka i v oblasti cizího jazyka. Definice negativního transferu zní následovně: „Narušování normy při užívání cizího jazyka, a to buď vlivem jevů mateřštiny, nebo vlivem jiných jevů v rámci daného cizího jazyka.“<sup>36</sup>

Negativní transfery jsou dle K. Pösingerové: „Většinou chápány jako chyby, které vznikají spontánním porušováním jazykové normy studovaného jazyka – tj. přenášením znalostí a dovedností osvojených již dříve v rámci jiného jazyka či jazyků.“<sup>37</sup> Jak již bylo zmíněno výše, transfery můžeme rozdělit na základě dvou kritérií na transfery pozitivní a negativní. Pozitivní nám usnadňují komunikaci a učení se novému jazyku. Negativní transfery (interference) způsobují množství spontánních chyb. Nicméně lze předpokládat, že čím lepší znalosti daného jazyka student dosáhne, tím menší bude počet interferencí v jeho mluveném i psaném projevu. Největší počet interferenčních chyb můžeme zaznamenat ve spontánním, nepřipraveném a emotivním projevu. U překladových cvičení se můžeme setkat s vyšší mírou negativních transferů, poněvadž mnoho studentů stále vychází z přesného znění originálu bez zapojení kreativity a tvůrčího myšlení. Přitom s odstupem času rozpoznávají autoři překladů některé negativní transfery sami, díky tomu, že současně nečtou i text originálu.

---

<sup>34</sup> PÖSINGEROVÁ, K. *Problematika negativních transferů při výuce polského jazyka v českém jazykovém prostředí*. Praha: Karolinum, 2001.

<sup>35</sup> Ibidem, s. 41–42.

<sup>36</sup> Ibidem, s. 43.

<sup>37</sup> Ibidem, s. 44.

## 1.6 Ekvivalence překladatelského řešení

Překladatelská ekvivalence – tedy určitá míra kvality mezi textem originálu a překladu prochází v posledních letech značným vývojem. Pojetím ekvivalence se zabývala řada odborníků, díky nimž rozlišujeme následující typy ekvivalence: formální, dynamickou, sémantickou, stylistickou, pragmatickou, komunikační, lingvistickou a komunikativní, funkční, formálně grafickou, fonetickou, ale i teorii o úrovních ekvivalence.<sup>38</sup>

Veškeré výše uvedené typy se vyznačují jistou mírou shody, i když jsou různě interpretovány. Možnost vytvořit text, který bude v překladu působit naprosto stejně na uživatele cílového jazyka jako na autorovy domácí čtenáře, je téměř nemyslitelná. Každá čtenářská obec je odlišná a překlad nemůže promlouvat zcela stejně jako originál. K. Horálek<sup>39</sup> toto shrnul ve své práci následujícím prohlášením: „Funkčně ekvivalentní jsou jazyky, nikoli však přeložené texty v poměru k originálu.“<sup>40</sup> Na základě tohoto prohlášení je důležité oddělovat interferenční chyby od chyb, které jsou způsobeny neznalostí systému studovaného jazyka.

## 1.7 Adekvátnost překladu

V posledních letech se začíná pojem ekvivalence nahrazovat termínem adekvátnost překladatelského řešení, která je popisována jako optimální překladatelské řešení. Na adekvátnost můžeme pohlížet dvěma způsoby. Prvním je realizace původního autorova textu v cílovém jazyce a druhým schopnost překladatele přizpůsobit cílový text konvencím, kvalitám a vyspělosti nových čtenářů, případně i objednavce klienta, který má o překladu určitou představu.<sup>41</sup> Pro dosažení ideálního překladu je žádané vytvořit kompromis mezi těmito dvěma způsoby.

Mezi základní principy překladu se řadí překlad doslovný, adekvátní a volný. V současnosti se doslovný překlad, který zcela pomíjí jakoukoliv formu překladatelské kreativity, již téměř nevyužívá, poněvadž není schopen jistého nadhledu, nepřizpůsobuje se struktuře cílového jazyka, slepě kopíruje text originálů. Volný překlad je ve značné míře tvůrčí, přizpůsobuje se cílovému jazyku, parafrázuje a je do jisté míry i formou převyprávění. Volný překlad si klade za cíl krásu a estetičnost. Poslední z uvedených základních principů

---

<sup>38</sup> HRDLIČKA, M. *Překladatelské miniatury*. Praha: Karolinum, 2014, s. 15–16.

<sup>39</sup> HORÁLEK, K. *Příspěvky k teorii překladu*. Praha: Skriptum FF UK, 1966.

<sup>40</sup> *Ibidem*, s. 11.

<sup>41</sup> HRDLIČKA, M. *Překladatelské miniatury*. Praha: Karolinum, 2014, s. 17.

je adekvátní překlad, jenž respektuje předlohu, kterou vhodně upravuje čtenářům cílového jazyka.<sup>42</sup>

Je vhodné připomenout, že pojmy ekvivalence i adekvátnost jsou veličiny, jejichž pojetí se neustále vyvíjí. V publikaci *Překládání a čeština*<sup>43</sup> se můžeme setkat s názorem, že cílem překladu je, aby čtenář přeloženému textu porozuměl. Nicméně, je-li autorovým záměrem vytvořit text těžce pochopitelný např. *Královnina šavle* D. Masłowské,<sup>44</sup> není možné s uvedeným názorem souhlasit.

## 1.8 Postup překladatelské práce

Překlad lze definovat jako postup práce překladatele, který prochází jednotlivými fázemi. Prvním krokem je samotné seznámení se s textem originálu, tedy přečtení textu, který bude překladatel překládat. Klíčem k dobrému překladatelství je tvůrčí psaní, aby překladatel mohl napsat dobrý překlad, potřebuje mít zkušenosti s psaním textů a bravurně ovládat cílový jazyk. Jako vhodné se jeví zaznačování nejasných, případně problematických částí textů, již během prvního čtení. Pokud si to situace žádá, po prvním seznámení se s textem si překladatel opatří materiály týkající se charakteru textu a prostuduje potřebnou literaturu.

Analýza textu je dalším krokem, na jehož základě lze odhalit problematické části, které bude potřebné podrobněji prozkoumat. Překladatel by se dále měl zabývat klíčovými slovy, jejichž pochopení je zásadní pro celý překlad, neméně důležité jsou i úvodní a závěrečná část textu, kde se nachází shrnutí hlavní myšlenky, děje nebo problematiky.

Následně si překladatel vytváří přenos informací, na jehož základě vzniká počáteční verze překladu, která je postupně upravována a vylepšována.<sup>45</sup> Nebývá výjimkou, že překladatel nejdříve pracuje na jistých úsecích textu, a teprve po dekodování a pochopení začne překládat celý souvislý text. Ideální je vrátit se k delšímu úseku napsaného textu až po období jednoho až dvou týdnů, to je doba potřebná k objevení nedokonalostí, kterých si překladatel ihned po napsání textu nevšimne, zmíněné pravidlo platí obecně pro psaní, nejen pro překlad.

Pasáže v textu, které znějí nepřírozeně a těžkopádně, je vhodné označit a následně přepracovat, stejný postup se užívá v případě nesrovnalostí, nepřesností a nepřírozeného znění. Označování v textu je velice důležité, protože většinou co si překladatel neoznačí, později přehlédne a nebo již nemůže nalézt v delším textu. Obecně platí, že čím více lidí

<sup>42</sup> HRDLIČKA, M. *Překladatelské miniatury*. Praha: Karolinum, 2014, s. 17–19.

<sup>43</sup> KUFNEROVÁ, Z. *Překládání a čeština*. Praha: H&H, 1994.

<sup>44</sup> MASŁOWSKA, D. *Královnina šavle*. Praha: Agite/Fra, 2008.

<sup>45</sup> HREHOVČÍK, T. *Překladatelské minimum*. Bratislava: Iris, 2006, s. 65.

si text přečte, tím je vyšší pravděpodobnost kvalitního výsledku, i když samozřejmě tuto činnost může vykonat i překladatel sám.<sup>46</sup>

Závěrem překladatel provádí kontrolu své práce, čas věnovaný kontrole se může výrazně lišit, na základě toho, kolik času zbývá do odevzdání. Termíny deadlinu se mohou různě posouvat podle toho jak nakladatelství, případně klient, spěchá.

## 1.9 Zásady kvalitního překladu

Kvalitní překlad je kombinací několika hlavních zásad, pokud tyto zásady překladatel aktivně využívá během své práce, lze předpokládat, že výsledek bude více než uspokojující. K hlavním zásadám patří následující doporučení: Překladatel by se měl vyhýbat doslovnému překladu, ten často způsobuje mnoho nepřesností, ač se to na první pohled může zdát nelogické. Překladatel by se měl držet myšlenek originálu, neměl by přidávat svoje vlastní názory a svými myšlenkami rozšiřovat text, neboť takové jednání se neslučuje s překladatelskými kompetencemi. Je vhodné věnovat pozornost tomu, aby text zněl jako originál. Překlad nemůže působit uměle, musí splynout v cílovém jazyce, vyznít jako text napsaný v daném jazyce. Pravidlem zůstává, že nejlepší překlady produkují překladatelé, kteří překládají do svého mateřského jazyka, protože dobře vycítí i drobné významové rozdíly, gramatické nesrovnosti, adekvátně užijí vhodnější výraz apod.

Přesnost překladu spočívá v tom, do jaké míry je význam originálu i překladu shodný pro čtenáře v daném jazyce. Což lze zjistit na základě výpovědi o porozumnění dvou skupin jedinců, pro jedny bude výchozí jazyk mateřštinou a pro druhé jí bude reprezentovat jazyk cílový. Je důležité si při výběru slov uvědomit, že význam není pouze v jednotlivých slovech, nezdá se význam určuje spojení několika slov. Pro překlad je typický i nepoměr slov originálu a překladu, často mají jazyky pro vyjádření určitého jevu, situace a činnosti jiný počet slov, proto se můžeme setkat s odlišným rozsahem originálu a překladu.<sup>47</sup>

## 1.10 Pracovní pomůcky – slovníky

Slovníky představují pro překladatele nepostradatelnou pracovní pomůcku, ať už se jedná o slovník výkladový či překladový. Někdy jsou slovníky ohraničeny pouze na každodenní slovní zásobu. Tyto typy většinou slouží jako pomůcka v případě krátké dovolené anebo pracovní cesty. Jsou ale i odborné výkladové, univerzitní, etymologické slovníky anebo slovníky synonym a antonym. Největší rozvoj slovníků byl zaznamenán

<sup>46</sup> HREHOVČÍK, T. *Překladatelské minimum*. Bratislava: Iris, 2006, s. 68.

<sup>47</sup> Ibidem, s. 64–65.

v druhé polovině 19. stol. a současně se i výrazně zvýšil jejich lexikologický rozsah. V dnešní době si již můžeme vybrat mezi tištěnou a online verzí, přičemž kouzlo tištěného velkého slovníku online verze nezastoupí, i když vyhledávání v ní může být z časového hlediska výrazně výhodnější.

Slovníky můžeme obecně rozdělit do kategorií podle počtu jazyků: jednojazyčné, dvojjazyčné a vícejazyčné. Překladatel z většiny nejméně užívá vícejazyčné slovníky, neboť jsou značně stručné a nespolehlivé. Dvojjazyčné jsou považovány za výrazně spolehlivější a přesnější. Zpravidla poskytují i doplňující sémantické, syntaktické i pragmatické informace.

Následně lze slovníky rozdělit dle jejich rozsahu na: kompletní, polokompletní, zkrácené, vysokoškolské a kapesní. Kompletní slovník nikdy neobsáhne všechna slova daného jazyka, nicméně je považován za nejrozsáhlejší – přibližně 400 000 lexikálních jednotek. Polokompletní většinou obsahuje okolo 250 000 leksikálních jednotek, nicméně poskytuje stejné množství informací o jednotlivých heslech jako slovník kompletní. Zkrácený slovník je stručnou verzí obsáhlého slovníku, jednotlivá hesla nejsou doplněna o rozšiřující informace, často bývá nakladatelstvím vydaná kompletní i zkrácená verze slovníků. Další z jednotlivých typů je slovník vysokoškolský, který zpravidla zahrnuje přibližně 150 000 hesel, jenž jsou obohacena o adekvátní množství lexikografických informací. Poslední příruční slovník obsahuje okolo 60 000 hesel, která nezahrnují bližší informace, z většiny bývá tento typ používán ke speciálním účelům. Všechny typy slovníků mohou být pro překladatele vhodné, nicméně kapesní slovníky a různé zkrácené verze zřídka kdy obstojí překladatelovým požadavkům.<sup>48</sup>

Význam hraje i věk uživatele slovníku, dětské verze obsahují mnoho obrázku, školní slovníky pro změnu mnoho příkladu a slovníky určené pro dospělé jedince jsou nejrozsáhlejší. Pokud je předmětem překladu specifický odborný text, většinou si s všeobecným s překladatel nevystačí a je potřeba použít i slovník speciální – terminologický (např. technický).<sup>49</sup>

## 2. Analýza překládaných textů

Překlady, které jsou analyzovány a komentovány v další části předložené práce, jsou texty studentů UK FF KSES, kteří docházeli na *Polsko-český a český-polský překladatelský seminář* v letech 2012/2013. Veškeré tyto překlady byly zpracovávány anonymně, autorka

<sup>48</sup> HREHOVČÍK, T. *Překladatelské minimum*. Bratislava: Iris, 2006 s. 75–78.

<sup>49</sup> *Ibidem*, s. 78.



práce nezná totožnost překladatelů jednotlivých textů. Studenti tohoto předmětu již mají pokročilé znalosti češtiny a polštiny na úrovni B2 až C1 podle *Společného evropského referenčního rámce pro jazyky*. Pro předkládanou práci byly vybrány překlady pouze polských mluvčích, neboť vždy tvořili většinu semináře a předkládaná práce se věnuje zejména problematice negativních transferů této skupiny.

Texty, které byly vybrány pro účely této práce, jsou nejrůznějšího charakteru, jmenovitě se jedná o překlad restauračního menu, popis produktů, články z médií a přepis proslovu Władysława Gomułky z roku 1956. Rozsah těchto textů se pohybuje v rozmezí od jedné až do dvou stran. Jedná se o méně obvyklé texty, vzhledem k žánru, které vedoucí uvedeného semináře vybraly cíleně z důvodu mnoha problematických a náročných částí z hlediska překladatelského řešení. Záměrně byly vybrány texty (zejména menu), v nichž je nutné projevit i jistou míru kreativity a originality, pokud chceme dosáhnout úspěšného, kvalitního a poutavého překladu.

Druhá kapitola této práce nejdříve představuje znění polských originálů. Následně jsou přiloženy vlastní české překlady autorky této bakalářské práce.<sup>50</sup> Následuje kategorizace jazykových interferencí, které se nejčastěji objevovaly v překladech studentů. Posléze jsou tyto negativní transfery rozčleněny do skupin, podle svého charakteru a podle systému *K. Pösingerové* a její studie *Problematika negativních transferů při výuce polského jazyka*. Tento systém je rozdělen na zvukový, gramatický, pravopisný, syntaktický a lexikální plán, přičemž každá skupina zahrnuje několik dalších členění, které byly přizpůsobeny analyzovanému materiálu.

## 2.1 Překládané práce

V následující části bakalářské práce jsou nejdříve představeny originální texty, které posluchači překládali. Analyzovaný materiál je souborem překladů studentů předmětu *Polsko-český a český-polský překladatelský seminář*, kteří docházeli na seminář pod vedením *Mgr. Michaly Benešové, Ph.D.* a *Renaty Rusin Dybalské, Ph.D.* v letech 2012/2013. Každý text je přeložen v sedmi až jedenácti verzích polských rodilých mluvčích, kteří již disponují jazykovou znalostí češtiny na úrovni B2 – C1/C2 podle *Společného evropského referenčního rámce pro jazyky*.

Pro účel této práce byly vybrány následující texty: menu – CWANIAK WARSZAWSKI, popis produktů – Meblościanka VERONA II NERO z LED – czarny połysk, *Karmnik dla ptaków Umbra Bird cafe*, *Stolik Kare Design Miś*, proslov – Władysław

<sup>50</sup> Tyto překlady prošly i korekturou vedoucí předložené práce.

Gomułka, Przemówienie na wiecu w Warszawie, novinové články – Czeski parlament chce oddat mienie Kościołom, Czeskie media: trucizna pochodzi z Polski.

Některé překlady studentů jsou velmi precizní a obsahují minimum negativních transferů, nicméně se ve skupině nachází i texty, které obsahují interferencí více. Nejedná se o začátečnické „chyby“, překlady jsou z většiny kvalitní a obsahují mj. náročnější větné konstrukce, frazeologismy, vhodný výběr lexiky apod. Nicméně překlady, které se blíží velmi vysoké jazykové úrovni, na druhou stranu obsahují řadu zbytečných překlepů a chyb z nepozornosti, i když se jedná o jazykově velmi dobře napsané texty.

Pro přehlednost a systematičnost jsou interferenční transfery z překladů studentů následně rozděleny na základě inspirací publikací *K. Pösingerové*.<sup>51</sup> Práce vychází z pěti základních rovin: zvuková, gramatická, syntaktická, ortografická a lexikální. Posléze budou tyto kategorie přiblíženy a rozepsány na základě interferencí, které se objevily v 38 analyzovaných překladech studentů. Všechny tyto překlady jsou k bakalářské práci přiloženy na CD.

### 2.1.1 Proslov

Proslov překládalo v rámci semináře souhrnně sedm polských mluvčích do češtiny. Během překladu tohoto typu projevu je podstatné správně svou práci přizpůsobit dobovému zasazení a cílovému jazyku. Překlad proslovu může být problematický zejména v lexikální rovině, užití nevhodných výrazů projev značně degraduje. Za vhodné je považováno i přečtení článku s příbuznou tematikou v cílovém jazyce, neboť ve většině překladů se objevil nevhodný překlad více pojmů např: Komitet Centralny, klasa robotnicza, Plac Defilad aj. Z většiny zůstávaly uvedené pojmy v cílovém jazyce beze změny (vůči původnímu znění). V případě dvou překladů nebyla přeložena poslední věta textu – zřejmě nedopatřením. Obecně lze říci, že by se předešlo mnoha negativním transferům, kdyby si studenti po sobě přečetli své práce s odstupem času – ideálně několika dní, ale tento postup se většinou neshoduje s realitou.

#### **Władysław Gomułka. Przemówienie na wiecu w Warszawie**

Plac Defilad, 24 października 1956 roku

Towarzysze! Obywatele! Ludu pracujący stolicy! Witam was w imieniu Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, który na swoim ostatnim plenarnym posiedzeniu oddał ster partii w ręce nowego kierownictwa...

<sup>51</sup> PÖSINGEROVÁ, K. *Problematika negativních transferů při výuce polského jazyka v českém jazykovém prostředí*. Praha: Karolinum, 2001.

W ciągu ubiegłych lat nagromadziło się w życiu Polski wiele zła, nieprawości i bolesnych rozczarowań. Idee socjalizmu, przeniknięte duchem wolności człowieka i poszanowania praw obywatela, w praktyce uległy głębokim wypaczeniom. Słowa nie znajdowały pokrycia w rzeczywistości. Ciężki trud klasy robotniczej i całego narodu nie dawał oczekiwanych owoców. Wierzę głęboko, że te lata minęły bezpowrotnie w przeszłość.

VIII Plenum KC naszej partii dokonało historycznego zwrotu. Stworzyło ono nowy okres naszej pracy, nowy okres w dziejach budownictwa socjalistycznego w Polsce, w dziejach narodu. Kierownictwo partii powiedziało klasie robotniczej i całemu narodowi całą prawdę, prawdę bez osłonek i niedomówień o naszej sytuacji gospodarczej i politycznej, o trudnościach, które trzeba przezwyciężyć, by pójść naprzód i uzyskać trwałą poprawę życia ludzi pracy w Polsce.

Kierownictwo partii nie chce i nie będzie rzucać narodowi pustych obietnic. Zwracamy się z całym zaufaniem do swojej klasy, klasy robotniczej, do inteligencji, do chłopów. Mówimy im: mamy potężne moce produkcyjne, zbudowane wysiłkiem ludu pracującego w ciągu lat ubiegłych, ale nie są one należycie wykorzystywane. Mamy duże zasoby gospodarki narodowej, w tysiącach fabryk i kopalń, w przemyśle i rolnictwie, które są jeszcze w niemalym stopniu trwonione przez marnotrawną, złą gospodarkę.

Mamy liczne szeregi klasy robotniczej, ludzi pracowitych, kochających swój zawód, władających techniką, których wydajność pracy mimo to wciąż niska, mamy poważne możliwości powiększenia produkcji rolnej, produkcji środków żywności i surowców dla przemysłu, ale są one jeszcze krępowane przez błędy polityki rolnej w latach ubiegłych.

Robotnicy i pracownicy wszystkich dziedzin gospodarki narodowej! Pomóźcie partii i rządowi w wielkim dziele ulepszenia socjalistycznej ekonomiki Polski Ludowej!

Český překlad:

### **Władysław Gomułka. Projev na shromáždění ve Varšavě**

Náměstí Defilád, 24. října 1956

Soudruzí! Občané! Pracující lidé Varšavy! Vítám Vás jménem Ústředního výboru Polské sjednocené dělnické strany, který na svém posledním plenárním zasedání předal kormidlo strany do rukou nového vedení ...

Během posledních let se v životě Polska nahromadilo mnoho zla, nepravostí a bolestných rozčarování. Myšlenky socializmu, prostoupené duchem lidské svobody a úcty k občanským

právům, podlehly v praxi hluboké deformaci. Slova nenašla oporu v realitě. Těžká práce dělnické třídy a celého národa nepřinášela očekávané ovoce. Hluboce věřím, že tyto roky nenávratně zmizely v minulosti.

Osmé plenární zasedání ÚV naší strany dokončilo historický zvrát. Započalo nové období naší práce, nové období v dějinách budování socialismu v Polsku, v dějinách národa. Vedení strany odhalilo dělnické třídě i celému národu plnou pravdu, bez zástěrek a polopravd o naší hospodářské a politické situaci, o problémech, které je potřeba překonat, abychom mohli kráčet kupředu a dosáhnout trvalé nápravy života polského pracujícího lidu.

Vedení strany nechce a nebude dávat národu prázdné sliby. Obracíme se s plnou důvěrou na naši třídu, dělnickou třídu, na inteligenci, na rolníky. Říkáme Vám: máme obrovskou výrobní sílu zbudovanou v uplynulých letech úsilím pracujícího lidu, ale není náležitě využívána. Máme obrovské zásoby národního hospodářství, v tisícovkách továren a dolů, v průmyslu i v zemědělství, kterými naše marnotratné a nedokonalé hospodářství stále v nemalé míře plýtvá.

Máme početné zástupy dělnické třídy, pracovitých lidí, milujících svou profesi, ovládajících technologie, jejichž efektivita práce je přesto stále nízká. Máme reálné možnosti zvýšit zemědělskou výrobu potravin i surovin pro průmysl, ale jsou ještě zpomalovány chybami zemědělské politiky z minulých let.

Dělníci a pracovníci všech oblastí národního hospodářství! Pomozte straně a vládě ve velkém díle zlepšování socialistické ekonomiky lidového Polska.

### 2.1.2 Popis produktů

Úkolem textů, které mají představit potenciálnímu zákazníkovi zboží nebo službu, je stručně, poutavě a originálně zaujmout. Cílem není doslovný překlad, je nutné si s texty „pohrát“ a přizpůsobit je cílovému jazyku, aby nepůsobily nepřirozeně a vzdáleně. Mnohdy je složité vytvořit popis produktu poutavě již pro rodilého mluvčího. Popisy produktů používají často deminutiva, metafory, augmentativa, za účelem zaujmutí potencionálního klienta. Text (doplněný o fotky, videa a další vizualizace) musí v jedinci vzbudit potřebu koupě produktu. Přednost je dávana kvalitě před kvantitou – z většiny se jedná o kratší texty.

Ideální postup je před překladem navštívit webové stránky podobných produktů v cílovém jazyce a připravit se na možnou terminologii a stylizaci, která bude během překladu požadována. Celkově popisy produktů překládalo jedenáct polských rodilých mluvčích. Největší nesnáze podle početnosti negativních transferů představoval překlad obývací stěny, kde obtíž

představil již první obrat textu. Některé výrazy byly těžce uchopitelné a těžce se hledaly vhodné ekvivalenty v češtině. Krmítko, až na některé části, bylo velice zdárně přeloženo. Stolek značky Kare, podobně jako obývací stěna VERONA, představil několik nepříjemných pasáží, kde nebyl překlad na první pohled jednoznačný. Studenti chybovali ve shodě přísudku s podmětem, překlady obsahovaly zvýšený počet překlepů, který např. z jednohubek vytvořil i „jendohubky“ a opakovaně místo českého stolku překládali stolek jako stolík.

### **Meblościanka VERONA II NERO z LED – czarny połysk**

#### Opis produktu

Nowoczesna meblościanka VERONA II NERO z frontami z wysokim połyskiem i oświetleniem LED. Meblościanka wykonana jest z wysokiej jakości płyty laminowanej. Korpus meblościanki to biała płyta o śnieżnobiałym kolorze. Fronty meblościanki wykonane są z nowoczesnej płyty POLYGLOSS dającej nowoczesny i designerski wysoki połysk. Płyta POLYGLOSS obok niesamowitego efektu wizualnego daje dodatkowo niesłychaną odporność na zarysowania i co bardzo ważne wysoką odporność na wszelkiego rodzaju środki chemiczne. Oświetlenie LED GRATIS!!! Meblościanka VERONA II NERO to najlepszy wybór dla osób preferujących nowoczesne i bardzo modne aranżacje wnętrz.

Wszystkie elementy zawieszane posiadają możliwość regulacji wysokości co pomaga zniwelować ewentualne niedokładności przy instalacji szafek na ścianie. Nasze meble posiadają zabezpieczenie frontów uchylnych, które uniemożliwia gwałtowne otwarcie klapy co często może kończyć się jej uszkodzeniem. Jednocześnie tylko nasze fronty zabezpieczone są obrzeżem ABS na ich krawędziach. Poprawia to zdecydowanie ich atrakcyjny wygląd, ale przede wszystkim wpływa na ich większą odporność na uszkodzenia i zarysowania.

Uchwyty meblościanki VERONA NERO posiadają niesamowicie nowoczesny efekt chromowanej powłoki dzięki czemu meblościanka prezentuje się bardzo nowocześnie i ekskluzywnie!

Český překlad:

### **Obývací stěna VERONA II NERO s LED osvětlením – leskle černá**

#### Popis produktu

Moderní obývací stěna VERONA II NERO s čelem o vysokém lesku a s LED osvětlením. Obývací stěna je vyrobena z vysoce kvalitního laminátu. Korpus stěny je zhotoven ze sněhově bílé desky. Přední plochy jsou vyrobeny z moderního materiálu POLYGLOSS, který dodává

stěně moderní a designově zajímavý intenzivní lesk. Kromě úžasného vizuálního efektu disponuje deska POLYGLOSS neuvěřitelnou odolností vůči poškrábání. Navíc je velice odolná vůči všemožným chemickým přípravkům. LED osvětlení zdarma!!! Obývací stěna VERONA II NERO je nejlepší volbou pro ty, kteří preferují moderní a trendy design interiéru.

Všechny závěsné části disponují možností regulace výšky, což pomáhá eliminovat případné nepřesnosti vzniklé během instalace skříněk na stěnu. Náš nábytek je vybaven zabezpečením sklápěcího čela, což předchází poškození v případě jejich náhlého otevírání. Zároveň pouze naše dvířka jsou na okrajích zabezpečena hranou ABS. Zvyšuje to jejich atraktivní vzhled, ale především zvyšuje jejich odolnost vůči poškrábání.

Úchytky obývací stěny VERONA NERO jsou potaženy velice moderní vrstvou chromované barvy, díky čemuž působí obývací stěna velmi moderně a exkluzivně.

### **Karmnik dla ptaków Umbra Bird cafe**

Ten ultranowoczesny karmnik zrobi prawdziwą furorę na tarasie, balkonie czy podwieszony w ogrodzie. Geometryczna bryła typu domek stanowi miejsce na wysypanie do środka ziaren i mieszanek dla ptaków (wysypuje się je od góry, przez zdejmowaną pokrywę). W miarę jak ptaki zjadają to, co znajduje się w lekko wysuniętej części podajnika – z domku wysuwają się kolejne ziarenka. To praktyczny pomysł, który zminimalizuje czas dokarmiania ptaków (raz wypełniony domek długo „wysypuje” z siebie ziarna), i pozwoli dłużej cieszyć się ładnym widokiem.

Karmnik ma od dołu specjalne otworki, które umożliwiają odpływ wody (w razie deszczu) i tym samym pomagają szybciej osuszać ziarna.

Umbra – designerskie pomysły, nieszablonowe rozwiązania i ponadczasowy styl!

Český překlad:

### **Krmítko pro ptáky Umbra bird cafe**

Toto supermoderní krmítko vyvolá nadšení na terase, balkoně nebo jen jako pověšené v zahradě. Do geometrického krmítka ve tvaru domku nasypete zrní a směsi pro ptáčky – (zrní vsypáváme horem, po sundání víka). Podle toho, jak rychle ptáci vyzobou zrní z lehce vysunuté části dávkovače, tak rychle se dosypávají další zrníčka. Jedná se o praktický nápad,

který šetří váš čas – jednou naplněný domeček ze sebe dlouho „sype“ zrnka a vy se můžete déle „kochat“ pěkným pohledem.

Krmítko má zesponu umístěny speciální otvory umožňující odtok vody (v případě deště), což umožňuje rychlejší vyschnutí zrnků.

Umbra – designové nápady, nešední řešení a nadčasový styl!

### **Stolik Kare Design Miś**

Do domu z pomyslem! Realistyczny grizzly podtrzymuje blat (zamocowany trwale), na którym można postawić lampkę wina, książkę, kufel piwa, czy drobne przekąski. Figura misia została wykonana z poliresinu, który pozwala na dokładną i wyrazistą „rzeźbę” do złudzenia przypominającą prawdziwe zwierzę.

Stolik świetnie sprawdzi się we wnętrzach stylizowanych ośrodków górskich, domku leśniczego, czy w przestrzeniach o typowo naturalnej, leśnej aranżacji

Český překlad:

### **Stolek Kare Design Medvídek**

Do bytu s nápadem! Realisticky působící grizzly podpírá stolek (trvale připevněný), na který si můžete odložit skleničku vína, knihu, půllitr piva, nebo něco malého na zub. Figura medvídka je vyrobena z polyresinu, jenž umožňuje vytvořit velmi přesnou a výraznou „sochu“, která vypadá jako skutečné zvíře.

Stolek se skvěle hodí do interiérů stylizovaných horských chalup, lesních chat, nebo do prostorů s přírodním a lesním aranžmá.

### **2.1.3 Články z novin**

Novinové články představují poměrně náročný překlad, zejména protože se obvykle jedná o texty, které jsou spojeny s reáliemi, kulturou, politikou apod. Text sám o sobě z většiny není psán komplikovanými jazykovými konstrukcemi, nicméně i drobná překladatelova neznalost či omyl může výsledný překlad zcela degradovat. Novinové články často obsahují oficiální názvy, které je nutné přeložit správně, avšak pravopis těchto názvů je v obou jazycích odlišný. Další problematickou část představila vícevýznamová hesla, kde došlo k několika nepřesnostem způsobeným odlišným významem pojmů a jejich použití v jednotlivých jazycích. Novinové články byly přeloženy jedenácti studenty.

### **Czeski parlament chce oddać mienie Kościołom**

Izba Poselska parlamentu Republiki Czeskiej odrzuciła wcześniejsze weto Senatu w sprawie restytucji mienia Kościołów i związków wyznaniowych. Partie prawicowe zdołały zebrać głosy 102 deputowanych w 200-osobowej izbie. Po trwającej trzy godziny burzliwej dyskusji przed ostatecznym głosowaniem posłowie lewicy demonstracyjnie opuścili salę obrad. Partia socjaldemokratyczna zamierza złożyć skargę konstytucyjną, uznając, że zwrot majątków kościelnych (głównie Kościołowi katolickiemu) jest nieproporcjonalny, a w podziale odszkodowań nie powinny brać udziału Kościoły zarejestrowane po 1948 r. Także prezydent Vaclav Klaus, który musi jeszcze podpisać ustawę, uważa, że datą graniczną roszczeń powinien być początek 1948 roku, kiedy to komuniści przejęli pełnię władzy w Czechosłowacji.

Spory o restytucję trwały w Czechach 20 lat. Zgodnie z wynegocjowanymi w końcu przez rząd Petra Nečasa zasadami, czeskie Kościoły miałyby odzyskać połowę nieruchomości i rekompensatę finansową za inne części składowe majątków. Wartość mienia przewidzianego do zwrotu to około 5,5 mld euro.

<http://www.rp.pl/artykul/36,950186-Czeski-parlament-chce-oddac-mienie-Kosciolom.html>

Český překlad:

### **Český parlament chce vrátit církevní majetky**

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky odmítla dřívější veto Senátu týkající se církevních restitucí. Pravicovým stranám se podařilo shromáždit 102 hlasů z 200 poslanců. Po bouřlivé diskuzi trvající tři hodiny, která předcházela konečnému hlasování, opustili poslanci levicových stran demonstrativně zasedací sál. ČSSD hodlá podat stížnost k Ústavnímu soudu, protože považuje restituce, zejména v případě katolické církve za nepřiměřené. Do odškodnění by podle ČSSD neměly být zahrnuty církve zaregistrované po roce 1948. Také prezident Václav Klaus, který ještě musí zákon podepsat, se domnívá, že restituční hranicí by se měl stát počátek roku 1948, kdy komunisté převzali v Československu moc.

Spory o restituce trvaly v Čechách 20 let. Podle podmínek vyjednaných vládou Petra Nečase by měly české církve získat polovinu nemovitostí a finanční kompenzace za další části majetku. Hodnota majetku, který má být navrácen, se odhaduje na 5,5 miliard euro.

**Czeskie media: trucizna pochodzi z Polski**



Dziennik "Lidove noviny", powołując się na źródła w policji, twierdzi, że trujący metanol uzyskiwany jest z płynu do spryskiwaczy importowanego z Polski. Gazeta informację miała uzyskać od Vaclava Kuczery – szefa grupy prowadzącej śledztwo. Kuczera zastrzega jednak, że jest to tylko jedna z wersji dochodzenia. Policja nie chce mówić o szczegółach zasłaniając się tajemnicą śledztwa. Jak czytamy w dzienniku: "nie wykluczone, że źródłem skażonego alkoholu był pochodzący z Polski koncentrat niezamarzającego płynu do spryskiwaczy". "Lidove noviny" dodają, że po zatruciu takim koncentratem zmarły w Polsce dziesiątki osób. "W ubiegłym roku zatruto się nim 77 Polaków, a w 22 przypadkach odnotowano śmierć" – przypomina dziennik. Wskazuje przy tym, że w 2010 roku Unia Europejska dopuściła, aby do wspomnianego koncentratu, zamiast etanolu, dodawano znacznie tańszy metanol.

Jest to kolejna sugestia, że istnieje "polski trop" w czeskiej aferze alkoholowej. Niedzielne wydanie dziennika novinky.cz ujawniło, że w Opawie hospitalizowano małżeństwo, które przyznało, iż wódka, którą wypili, pochodziła z Polski. Podobno kupili ją na polskim targu.

Z powodu zatrucia alkoholem w Czechach zmarło już 20 osób, ponad 30 jest w szpitalach. Od piątku w całym kraju obowiązuje zakaz sprzedaży alkoholu o mocy większej niż 20 procent. Cały czas są prowadzone kontrole punktów sprzedaży i lokali gastronomicznych.

<http://www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/685420,Czeskie-media-truczina-pochodzi-z-Polski>

Český překlad:

### **Česká média: Jed pochází z Polska**

Deník *Lidové noviny*, jenž se odvolává na policejní zdroje, tvrdí, že jedovatý metanol byl získán ze směsi do ostříkovačů dovezené z Polska. Tuto informaci měl deník získat od Václava Kučery – vedoucího skupiny, která vede vyšetřování. Kučera ale zároveň upozorňuje, že je to pouze jedna z možných variant. Policie se s ohledem na pokračující vyšetřování nechce k podrobnostem vyjadřovat. Podle *Lidových novin*: „není vyloučeno, že zdrojem škodlivého alkoholu, byl koncentrát nemrznoucí kapaliny do ostříkovačů pocházející z Polska“. *Lidové noviny* dodávají: „v Polsku po požití alkoholu vyrobeného z těchto směsí zemřely desítky lidí. Jen loni tamní úřady zaznamenaly 77 případů otravy, z toho 22 jich skončilo úmrtím.“ uvádí deník. Dodává přitom, že: „v roce 2010 Evropská unie povolila, aby se do zmiňovaného koncentrátu místo etanolu, dodával výrazně levnější metanol.“ Jedná se o další narážku na možnou existenci polské stopy v české alkoholové aféře. Nedělní vydání deníku *novinky.cz* zveřejnilo případ manželského páru hospitalizovaného v Opavě, který přiznal, že vodka, kterou vypili, pocházela z Polska. Údajně

ji koupili na polském trhu. Na následky otravy alkoholem již v Čechách zemřelo 20 osob, více než 30 osob leží v nemocnicích. Od pátku je na celém území země vyhlášen zákaz prodeje alkoholických výrobků s obsahem alkoholu nad 20 %. Nepřetržitě probíhají kontroly prodejních míst i restauračních zařízení.

#### 2.1.4 Menu

Zejména v pohraničních oblastech se jedná o žádaný druh překladu. Záleží na druhu podniku, pro který je menu překládáno. Luxusní podniky si potrpí na vznešené, mnohdy až strojeně působící názvy chodů, pod kterými si zákazník stěží představí, co konkrétně se bude podávat. U běžných restaurací a kaváren nemusí překladatel klást meze své představivosti a kreativitě. Pokud je menu psáno hovorovým a vtipným jazykem s deminutivou – existuje mnoho ekvivalentů, jak žádanou stylizaci aplikovat v cílovém jazyce.

Největší svízeľ v oblasti jídelních lístků lze shledat v neznalosti pokrmů, které se na menu vyskytují. Může se stát, že se na menu objeví i jiný druh salátu, zálivky, nebo masa, než byl uveden v originále, což může způsobit velké nepříjemnosti v situaci, kdy zákazník např. neví vepřové maso z náboženských důvodů. Uvedené situaci může následovat i žaloba a s ní spojené další komplikace pro celý podnik. V překladech studentů největší komplikace nastávaly na úrovni gramatické, jež se projevila nesprávným užitím tvarotvorných morfémů. Zejména chody – ovoce přímo ze sadu, s másličkem, s oříšky, s bramborami, z pánve apod. byly ve většině případů zapsány špatně. Nicméně docházelo k záměnám i na rovině ortografické, syntaktické a lexikální. Záměny množného a jednotného čísla, nesprávné předložkové vazby v instrumentálu a genitivu.

Mnoho pokrmů nemá v kultuře cílového jazyka své zastoupení, a proto je vhodné vytvořit přibližný ekvivalent použitím překladatelovy zmiňované kreativity, případně využití anglického názvu, který je již užíván globálně (pokud takový existuje). V rámci semináře menu překládalo deset polských rodilých mluvčích. Každý překlad byl vsutku originální. Různě se překládal už samotný název restaurace *Cwaniak Warszawski*, kde „cwaniak“ představuje opravdový překladatelský oříšek, i když možných ekvivalentů lze nalézt v češtině více, podle verzí studentů např. darebák, rošťák, mazák, chytrák a vychytrálek.

Polský přepis:

Zapraszamy do serwisu [www.restaurantmenu.pl](http://www.restaurantmenu.pl)

CWANIAK WARSZAWSKI

## POLEWKI CWANIAKA

Zachciewajka Mercedesy 18.00zł

*zupa rakowa z zapiekanymi szyjkami rakowymi*

Chłodnik praski 13.00zł

*chłodnik*

## KLAWE OCHŁAPY

Tłusty Cwaniak 35.00zł

*golonka pieczona z puree z grochu i ziemniakami*

Polędwiczka bez lufki ale też dobra 49.00zł

*polędwiczki cielęce z sufletem ze słodkich ziemniaków*

Polędwiczka na lufce 54.00zł

*polędwica wołowa z sosem koniakowym, zapiekanymi ziemniakami i duszoną*

*fasolką szparagową*

Szałamacha Sos majстера 39.00zł

*marynowana polędwiczka wieprzowa z buraczkami i pieczonymi ziemniaczkami*

Złota Kaczka 47.00zł

*kaczka pieczona w miodowej glazurze z jabłkami*

## PLYWAŁO W WISLE

Dużaryba z patelni 42.00zł

*sum z patelni z ziemniakami z koperkiem i spaghetti warzywnym*

Rybka po niderlandzku 42.00zł

*halibut z sosem holenderskim, risotto z grzybami i brokułami z czosnkową*

*glazurą*

Rybka zagramaniczna na grochu 39.00zł

*łosos grillowany z zielonymi warzywami*

## SŁODKI CWANIAK

Melszpajs Warszawski 14.00zł

*krem miodowy z truskawkami*

## SOSMAJSTER POLECA

Uczta Warszawska 39.00zł

*w skład Uczty Warszawskiej wchodzi po 1 wybranym daniu z każdej kategorii:*

*Drobne Cwaniaczki, Polewki Cwaniaka, Klawe Ochłapy, Słodki Cwaniak*

## DROBNE CWANIACZKI

Befsztyk Tatarski 25.00zł

*tatar z różnymi dodatkami*

Gięś nadziewana 19.00zł

*szyjki gęsie nadziewane po polsku*

Mięsna zakąska 22.00zł

*półmisek pieczystych*

Rogaty Cwaniak 31.00zł

*cienkie plastry marynowanego schabu z jelenia z gruszką w occie*

Grzybki podwarszawskie 22.00zł

*Borowiki na Twój własny sposób*

Półbiadek z łososia 29.00zł

*bliny gryczane z łososiem wędzonym*

OGRÓDEK CWANIAKA

Conieco mięsa na sałatce 20.00zł

*sałata frisee z boczkiem i czosnkiem*

Cwaniak na grzybach 20.00zł

*sałata z leśnymi grzybami*

Delikatesy zielone z rybką 24.00zł

*sałata dębolistna z pieczonymi rybami i cytrynowym vinaigrette*

Potrąka bezochłapów 18.00zł

*listki młodego szpinaku z sosem jogurtowo-czosnkowym*

Przeróżniaste warzywka 22.00zł

*mieszanka sałat z vinaigrette i orzeszkami pinni*

SŁODKI CWANIAK

Nibyszarlotka z lodzikami 14.00zł

*tarta na jabłuszkach z lodami waniliowymi*

Owocki prosto z sadu 15.00zł

*świeże owoce z sosem waniliowym*

Przysmak Mercedesy 14.00zł

*serniczek warszawski z musem z malinek*

Zapiekanka lodowa z bezami 14.00zł

*lody zapiekane w skorupce bezowej*

JADŁOSPIS DLA MAŁYCH CWANIAKÓW

Mizeria 6.00zł

Sałatka ze świeżych pomidorów 6.00zł

Rosołek z domowym makaronem 10.00zł  
Zupka ze świeżych pomidorów 10.00zł  
Fileciki z piersi kurczaka z frytkami 15.00zł  
Kotlecik cielęcy z maselkiem 15.00zł  
Makaron spaghetti z masłem lub sosem pomidorowym 15.00zł  
Rybne fileciki panierowane z frytkami 15.00zł  
Puchar lodowy 7.00zł  
Szarlotka z kulką lodów waniliowych 7.00zł

Český překlad:

### Menu

Navštivte naši webovou stránku [www.restaurant.menu.pl](http://www.restaurant.menu.pl)

*Varšavský pašák*

*Pašákovy polévky*

*Mercedesina chuťovka*

*Polévka z raka se zapečenými račími krčky*

*Pražský chlódnik*

*Tradiční polská studená polévka*

*Fajnové zbytky*

*Vydatný pašák*

*Pečené vepřové kolínko, hrachové pyrė a brambory*

*Svíčková bez svíčky, ale taky dobrá*

*Telecí svíčková, suflė ze sladkých brambor*

*Svíčková se svíčkou*

*Hovězí svíčková s koňakovou omáčkou, zapečeným bramborem a dušenými fazolovými lusky*

*Omáčka od mistra*

*Marinovaná vepřová svíčková s červenou řepou a pečenými brambůrkami*

*Zlatá kachna*

*Kachna pečená v medové glazuře s jablíčky*

*Plavalo ve Visle*  
*Velká ryba z pánve*  
*Sumec z pánve s bramborami a koprem, zeleninové špagety*  
*Rybka na holandský způsob*  
*Halibut s holandskou omáčkou, rizotto s hříby a brokolicí s česnekovou glazurou*  
*Rybka z daleka a na hrachu*  
*Losos grilovaný se zelenou zeleninou*  
*Sladký pašák*  
*Melšpajs varšavský*  
*Medový krém s jahodami*  
*Znalec omáček doporučuje*  
*Varšavská žranice*  
*Vždy jeden chod z následujících kategorií: Drobní pašácci, Pašákovy polévky, Fajnové zbytky, Sladký pašák*  
*Malí pašácci*  
*Tatarský biftek*  
*Tatarský biftek s různými dochucovadly*  
*Nadívaná husa*  
*Nadívané husí krky na polský způsob*  
*Masová chuťovka*  
*Půl misky pečeného masa*  
*Rohatý pašák*  
*Tenké plátky marinované kotlety z jelena s naloženou hruškou*  
*Houby od Varšavy*  
*Hříby na Váš vlastní způsob*  
*Poloviční obídek z lososa*  
*Pohankové placičky s uzeným lososem*  
*Pašáková zahrádka*  
*Trochu masa na salátu*

*Salát frisée se slaninou a česnekem*

*Pašák na houbách*

*Salát s lesními houbami*

*Zelené delikatesy s rybou*

*Salát dubáček s pečenými rybičkami a citrónovým vinagrette*

*Chod bez zůstatků*

*Listy mladého špenátu s jogurtovo-česnekovou zálivkou*

*Rozmanitá zeleninka*

*Míchaný salát s vinagrette a piniiovými oříšky*

*Sladký pašák*

*Téměř jablečný dortík se zmrzlinou*

*Jablečný dort s vanilkovou zmrzlinou*

*Ovoce přímo ze sadu*

*Čerstvé ovoce s vanilkovou omáčkou*

*Dobrůtka od Mercedes*

*Varšavský cheesecake s malinovým přelivem*

*Zapečená zmrzlina s bezé*

*Zmrzlina zapečená v bezové krustě*

*Nabídka pro malé pašáčky*

*Okurkový salát*

*Salát z čerstvých rajčat*

*Vývar s domácími nudlemi*

*Polévka z čerstvých rajčat*

*Kuřecí prsní filety a hranolky*

*Telecí řízeček s máslem*

*Špagety s máslem nebo rajčatovou omáčkou*

*Rybí prsty a hranolky*

*Zmrzlinový pohár*

*Jablečný dort s kopečkem vanilkové zmrzliny*

## 2.2 Kategorizace negativních transferů z překládaných textů

V následující části bakalářské práce jsou negativní transfery rozděleny do několika kategorií, u nichž jsou následně uvedeny některé příklady a nevhodné části překladu, které se objevily v textech studentů. Souhrnně se jedná o 38 překladů polských rodilých mluvčích z polštiny do češtiny.

Příklady, jež jsou představeny, jsou utvářeny na základě následujícího modelu: polský originál, poté překlad studenta beze změn (pro přehlednost zapsán kurzívou), problematická část překladu – pro přehlednost podtržena. Následuje korektní verze překladu v cílovém jazyce. Pro lepší orientaci je u všech příkladů uvedena kategorie a číslo překladu.

Kompletní verze všech textů studentů jsou přiloženy k práci na CD. V některých případech uvedená část příkladu obsahuje více negativních transferů (i z jiných kategorií), ty zůstaly nicméně ponechány, aby nedošlo ke zkreslení. Jednotlivé kategorie byly přizpůsobeny příkladům, které se vyskytly v analyzovaných 38 překladech studentů.

### 2.2.1 Zvuková rovina

Negativní transfery v této kategorii „*vyplývají z odlišného charakteru samohláskového a souhláskového systému polského a českého jazyka.*“<sup>52</sup> Vokální systém polštiny má méně fonémů než čeština. Polština disponuje bohatším konsonantickým systémem než je tomu v češtině. K interferenčním chybám na zvukové rovině dochází, neboť polština je odlišná od češtiny svými nosovými samohláskami a přízvukem. Často je přenášena znělostní asimilace z polštiny do češtiny.<sup>53</sup> Nicméně zvuková rovina je v analýze předkládané práce vynechána, neboť vychází pouze z překladů, nikoliv z tlumočení.

### 2.2.2 Gramatická rovina

Polština je charakteristická značným pádovým, někdy i rodovým synkretismem, používá méně osobních koncovek než čeština, ale i méně slovesných tvarů. „*Současný polský spisovný jazyk je méně flektivní než současný spisovný jazyk český.*“<sup>54</sup> Ovládnutí koncovek a pádů představuje náročnou disciplínu, ať už pro Poláky učící se češtinu, ale i naopak

---

<sup>52</sup> PÖSINGEROVÁ, K. *Problematika negativních transferů při výuce polského jazyka v českém jazykovém prostředí*. Praha: Karolinum, 2001. s. 63.

<sup>53</sup> PÖSINGEROVÁ, K. *Problematika negativních transferů při výuce polského jazyka v českém jazykovém prostředí*. Praha: Karolinum, 2001. s. 63–69.

<sup>54</sup> *Ibidem*, s. 70.



pro Čechy studující polštinu. Z většiny zde studenti chybují ve špatném užití tvarotvorných morfémů, ve skloňování podstatných i přídavných jmen, a to v případech většiny pádů, kterými český jazyk disponuje. Gramatická chyba je typická pro cizince učící se nový jazyk, neboť přirozeně neovládají gramatiku daného jazyka, jako příklad může posloužit věta: Můj otec byla doma. Rodilý mluvčí by takovou chybu ihned zaznamenal. Naopak chyb ortografických (pravopisných) se dopouštějí i rodilí mluvčí.

### **Morfologické negativní transfery**

Interferenční chyby v oblasti tvarotvorných morfémů nejčastěji spočívají v mylném užití koncovek výrazů, které spadají mezi ohebné slovní druhy, jmenovitě: podstatná jména, přídavná jména, zájmena, číslovky a slovesa. Nejčastější výskyt těchto negativních transferů byl zaznamenán v popisech produktů a menu. V popisech produktů situaci značně komplikovaly složitá souvětí, v menu představovaly největší komplikace přílohy k hlavním chodům, zejména v instrumentálu a dativu.

#### **a) Skloňování podstatných a přídavných jmen**

Chybování v pádových koncovkách (genitiv, dativ, instrumentál), singulár / plurál.

- z *duszoną fasolką szparagową* – *s dušenými fazolovými luskami* / s dušenými fazolovými lusky, „Pro 7. pád podstatných jmen má polština univerzální koncovku v mn. č. -ami, oproti českým -y,-i, -ami, -emi, (např: se studenty – ze studentami, s odpověďmi – z odpowiedziami).“ „Na rozdíl od češtiny jsou v polštině rodové rozdíly v množném čísle podstatných jmen zastřeny.“<sup>55</sup> [viz menu, č. 2]
- i z *brokułami* – *s brokolicemi* / s brokolicí Čeština užívá pro brokolici na rozdíl od polštiny jednotné číslo.[viz menu, č. 2]
- ze *słodkimi ziemniakami* – *se sladkými brambory* / se sladkými bramborami  
V češtině je pro instrumentál typická koncovka v množném čísle -ami, -emi, -ými. Pokud je již tato koncovka užitá v rámci přídavného jména z většiny následuje i v podstatném jméně. Nicméně brambora/brambor je v češtině obourodé podstatné jméno, a proto si zde může překladatel vybrat, kterou verzi použije. Jedná se zde o rodový rozdíl podstatného jména originálu versus jeho rod v cílovém jazyce. [viz menu, č. 2]
- z *zielonymi warzywami* – *se zeleným zeleninou* / se zelenou zeleninou [viz menu, č. 2]
- z *masielkiem* – *s maselkem* / s másličkem [viz menu, č. 2]

<sup>55</sup> LOTKO, E. *Čeština a polština v překladatelské a tlumočnické praxi*. Ostrava: Profil, 1986, s. 109.

- drobne cwaniaczki – *drobné chytráčky, drobné chytráky* / drobní chytrácci  
Tento příklad poukazuje na poměrně problematické skloňování deminutiv v češtině pro cizince. (chytráci – malí chytrácci) Tvorba zdrodnělin je v češtině i polštině podobná. Nicméně v češtině zaměňujeme -ci za -čci, brouci – broučci, chytráci – chytráčci, naopak v polštině -ki za -czki, robaki – robaczki, cwaniacy – cwaniaczki. Polština používá pro množné číslo deminutiv -czki, zde se pravděpodobně vzalo chybné zakončení v češtině -ky na místo -čci. [viz menu, č. 4,2,7]
- Robotnicy i pracownicy... – *Dělníci a pracovníky...* / Dělníci a pracovníci...  
Ve většině obdobných negativních transferů je příčina v koncovce výchozího jazyka. Nicméně zde student pouze nenásledoval správné zakončení již přeložených dělníků. [viz proslov, č. 4]
- Płyta POLYGLOSS obok niesamowitego efektu wizualnego daje dodatkowo niesłyszana odporność na zarysowania i co bardzo ważne wysoką odporność na wszelkiego rodzaju środki chemiczne. – *Deska POLYGLOSS, kromě úžasného vizuálního efektu, dává navíc odolnost vůči poškrábání a všeho druhu chemickým prostředkům.* / ...a vůči všem (různým) druhům chemických prostředků.  
V tomto případě česká vazba v dativu zní: vůči chemickým prostředkům. Student se zde nechal pravděpodobně ovlivnit původní verzí „odporność na wszelkiego rodzaju środki“ (4. pád: koho, co?). Doslovný překlad je zde „všeho druhu“, ale nezapadá do stavby české věty, kterou zde student vytvořil. V češtině použijeme vazbu „odolnost vůči všem druhům chemických prostředků“. (3. pád: komu, čemu?) [viz produkty, č. 1]
- Korpus meblościanki to biała płyta o śnieżnobiałym kolorze. – *Tělo nábytkové stěny je sněhobílá deska.* / Tělem nábytkové stěny je sněhobílá deska. (Deska je tělem – instrumentál, podstatné slovo tělo má v češtině v instrumentálu koncovku -em.) [viz produkty, č. 2]
- Nowoczesna meblościanka VERONA II NERO z frontami z wysokim połyskiem i oświetleniem LED. – *Moderní obývací stěna VERONA II NERO s předními plochy ve vysokém lesku a LED osvětlením.* / ...s předními částmi... Zde by se dalo využít i verze studenta „s předními ploch(y) -ami“ (po záměně -y koncovkou -ami), i když čeština použije spíše výraz s předními částmi. Opět typická česká koncovka podstatného jména v mn. č. v instrumentálu -ami.[viz produkty, č. 4]

- W miarę jak ptaki zjadają to, co znajduje się w lekko wysuniętej części podajnika – z domku wysuwają się kolejne ziarenka. – *Postupně, během jezení zrn z lehce vysunuté části krmítka, z domečka se vysypávají další zrníčka.* / ...z domečku...  
Koncovka v genitivu pro slovo domeček je v češtině -u. Tvarotvorný morfém -u, převažuje v češtině i v polštině v 2. p. č. j. neživotných maskulin. Menší výskyt je zaznamenán u tvarotvorného morfému -a, Odlišné zakončení lze vypořádat např. u výrazu „les“ v obou jazycích: do lesa – do lasu.<sup>56</sup> [viz produkty, č. 1]
- Realistyczny grizzly podtrzymuje blat (zamocowany trwale). – Realistický grizzly drží desku (*trvale připevněný*). / ...drží trvale připevněnou desku... Deska je v češtině rodu ženského, proto i koncovka přídavného jména připevněn-á musí mít podobu ženského rodu. V originální verzi zde vystupuje slovo „blat“, které je v polštině mužského rodu. Významná je zde odlišnost rodů v obou jazycích, na kterou mluvčí občas zapomenou.(eventuálně neví o odlišnosti v případě cílového jazyka) [viz produkty, č. 5] Obdobně v následujících příkladech: univerzita (f) – uniwersytet (m), etapa (f) – etap (m), adresa (f) – adres (m), banka (f) – bank (m), fakulta (f) – fakultet (m)<sup>57</sup>
- Mówimy im: mamy potężne moce produkcyjne, zbudowane wysiłkiem ludu pracującego w ciągu lat ubiegłych, ale nie są one należycie wykorzystywane. – *Říkame jim: máme obrovské výrobní kapacity, kterých jsme dosáhli díky úsilím pracujících lidí, během posledních let, nejsou však správně využívány.* / ...díky úsilí pracujícího lidu... Zde aplikuje čeština úsilí v singuláru, ale může se zde jednat i o ovlivnění vazbou z polštiny, „zbudowane wysiłkiem“ (instrumentál), díky úsilí lidí (genitiv), ale instrumentál výrazu úsilí v češtině – s úsilím. Zde může pramenit negativní transfer v příkladu „díky úsilím.“ [viz proslov, č. 3 ]
- Ciężki trud klasy robotniczej i całego narodu nie dawał oczekiwanych owoców. – *Přílišná námaha dělnické třídy a celého národu nedávala očekávaných plodů* / ...námaha nepřinášela očekávané ovoce... Zde čeština aplikuje akuzativ namísto polské genitivní vazby, která se zde pojí se zápornou formou slovesa v polštině. Interference je zde způsobena velmi malou frekvencí genitivu záporového v češtině, kde je jeho užití opcionální. Naopak v polštině je užití záporového genitivu

<sup>56</sup> PÖSINGEROVÁ, K. *Problematika negativních transferů při výuce polského jazyka v českém jazykovém prostředí*. Praha: Karolinum, 2001, s. 71.

<sup>57</sup> LOTKO, E. *Čeština a polština v překladatelské a tlumočnické praxi*. Ostrava: Profil, 1986, s. 123.

obligatorní. Díky těmto odlišnostem často dochází ke špatné konstrukci v obou jazycích. [viz proslov, č. 4]

#### **b) Polská konstrukce: przez + rzeczownik**

Jedná se o typický negativní transfer při překladu z polštiny do češtiny, kdy specifická polská vazba *przez + rzeczownik* (substantivum), není nahrazena pádovou vazbou v češtině s instrumentálem, tedy podmínky vyjednané kým? – vládou.

- Zgodnie z wynegocjowanymi w końcu przez rząd Petra Nečasa zasadami,.. – Na konec, ve shodě s *yysmlouvanými zásadami přes vládu,...* / ...vládou ustálené, vyjednané podmínky... [viz články, č. 10]
- Wsypuje się je od góry, przez zdejmowaną pokrywę. – *Nasypává se shora, přes přenosné víko.* / Vsypuje se horem odejmutím víka. Tento příklad se poněkud liší od první verze. Uvedená konstrukce je možná i v češtině, nicméně se jí dá šikovně vyhnout, jak lze vypořádat v uvedeném českém překladu. – Vsypuje se horem odejmutím víka. Jedná se sice o vazbu „przez + rzeczownik“, nicméně patří spíše do kategorie nevhodného překladu (neadekvátní formulace). Příklad zůstal uveden v této části za účelem porovnání s první ukázkou, neboť se jedná o překladatelsky poměrně zajímavý aspekt (a také častý negativní transfer), i když překvapivě v analyzovaných textech téměř nepředstavoval problém. [viz produkty, č. 4]

#### **c) Shoda přísudku s podmětem**

Pokud překladatel chybně určí rod podmětu ve větě, případně špatně určí celý podmět, vznikne pravopisná chyba ve shodě přísudku s podmětem v koncovce slovesa.

- Spory o restytucję trwały w Czechach 20 lat. – *Spory trvali...* / ...spory trvaly... Podmět je zde v češtině rodu mužského neživotného, proto v přičestí minulém užijeme koncovku -y. [viz články, č. 2]
- ...w 22 przypadkach odnotowano śmierć. – ...22 *osob zemřely...* / ...22 osoby zemřely, 22 osob zemřelo... Zde jsou možné obě verze, je nutné dodržet důslednost ve shodě přísudku s podmětem. [viz články, č. 8 ]

#### **d) Předložkové vazby**

Prepozice představují při překladu poměrně často se vyskytující negativní transfer, neboť se překladatel často nechá ovlivnit užitím předložky v rodném jazyce, tedy polštině.

Užití stejných předložek nicméně podléhá odlišným pravidlům v obou jazycích. K nejfrekventovanější interferenční chybě na základě analýzy předložených překladů patří prepozice: *ponad/více než, na/vůči, od sebe/ ze sebe* a poslední z uvedených příkladů – *k/do*.

- *Od piątku w całym kraju obowiązuje zakaz sprzedaży alkoholu o mocy większej niż 20 procent. – Od pátku je v celé zemi zákaz prodeje lihovin s obsahem ponad 20% alkoholu. / ...více než 20% ...* Výraz „ponad“ v češtině ostatně ani neexistuje. [viz články, č. 10]
- *Płyta POLYGLOSS obok niesamowitego efektu wizualnego daje dodatkowo niesłyszczaną odporność na zarysowania i co bardzo ważne wysoką odporność na wszelkiego rodzaju środki chemiczne. – Desky POLYGLOSS dává kromě úžasného vizuálního efektu také báječnou odolnost na škrábnutí a co je důležité vysokou odolnost na chemické prostředky. / ...odolnost vůči poškrábání a chemickým přípravkům... [viz produkty, č. 2,3,7]*
- *Raz wypełniony domek długo „wysypuje” z siebie ziarna. – Jednou naplněný domek dlouho sype od sebe zrna. / ...ze sebe vysypává... [viz produkty, č. 2 ]*
- *Wierzę głęboko, że te lata minęły bezpowrotnie w przeszłość. – Hluboko věřím, že té léta odešla nenávratně k minulosti / ... roky odešly do minulosti... [viz proslov, č.1 ]*

### Změna slovesného vidu

Obvykle bývá způsobena neznalostí funkcí pro párové vidy v cizím jazyce. Schopnost správně aplikovat slovesný vid v cílovém jazyce je dána úrovní znalosti cizího jazyka překladatele. Správné užití slovesného vidu vyžaduje jistý jemnocit pro změnu významu v cílovém jazyce.<sup>58</sup> Často je tato záměna realizována absencí vhodné předpony slovesa. (působit – způsobit, psát – napsat, letět – doletět aj.)

- *Nasze meble posiadają zabezpieczenie frontów uchylnych, które uniemożliwia gwałtowne otwarcie klapy, co często może kończyć się jej uszkodzeniem. – ...může to působit jejich poškození. / ...způsobit...Vyvolat důsledek, nikoliv působit stále. [viz produkty, č. 1]*

### Neadekvátní předpona

<sup>58</sup> Ačkoliv autorka práce z vlastní zkušenosti ví, že slovesný vid často způsobuje během překladu významové komplikace, v překládaných textech se jich mnoho nevyskytlo.

Poměrně často studenti zvolili u sloves nevhodnou předponu, která může odkazovat na zachování polské verze slovesa, případně neznalost vhodného ekvivalentu v češtině. Prefixální derivací v češtině vznikají nová slova. Předpony v češtině plní zejména sémantickou (významovou) a morfologickou (tvaroslovnou) funkci. Například předponou: po- u některých pohybových sloves vytváříme budoucí čas (jde – půjde). U jiných (viz Změna slovesného vidu) předponami vytváříme slovesný vid dokonavý a nedokonavý.<sup>59</sup>

- wsypanie do środka ziaren – *zrní nasypujemy dovnitř* / zrní vsypujeme dovnitř [viz produkty, č. 2 ]
- Jak czytamy w dzienniku: – *Jak możemy przeczytać w dzienniku:* / Jak se můžeme dočíst v deníku: (Jak si můžeme přečíst v deníku:.) V tomto případě se jedná o absenci – si. (přečíst si, dočíst se) [viz články, č. 4 ]
- Fronty meblościanki wykonane są z nowoczesnej płyty POLYGLOSS dającej nowoczesny i designerski wysoki połysk. – ...*dává navíc lesk...* / ...dodává navíc lesk... Zde z významového hlediska sloveso „dát“ není postačující, je třeba užít slovesa „dodávat“, neboť se jedná o posílení, zvětšení či umocnění výhod, kterými tato deska oplývá. [viz produkty, č. 1 ]
- Raz wypelniony domek długo „wysypuje” z siebie ziarna. – *Jedną wypełniony domek* ze sebe dluho sype zrnka. / ...jedną doplněný domeček... [viz produkty, č. 3 ]
- W ciągu ubiegłych lat nagromadziło się w życiu Polski wiele zła, nieprawości i bolesnych rozczarowań. – ...*skumulowało se...* / ..., (n)akumulowało se, nahromadilo se... Zde došlo k užití neadekvátní předpony s-, čeština užívá pro význam nahromadit se i sloveso (n)akumulovat se.<sup>60</sup> [viz proslov, č. 4 ]
- Zgodnie z wynegocjowanymi w końcu przez rząd Petra Nečasa zasadami,.. – Na koniec, ve shodě s *vysmlouvanými zásadami přes vládu...* / ...vládou dohodnuté podmínky... (sjednané, domluvené) Pokud by překladatel chtěl zůstat u slovesa smlouvat, verze „nasmlouvané podmínky“ poté představuje vhodnější řešení než „vysmlouvané“. Problematičnost v uvedeném příkladu nespočívá pouze ve volbě nevhodné předpony, ale i ve vhodnosti výběru slovesa v cílovém jazyce a jeho kontextu. [viz články, č. 10 ]

<sup>59</sup> KARLÍK, P., M. NEKULA aj. PLESKALOVÁ, *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002, s. 342.

<sup>60</sup> *Slovník současné češtiny*. Brno: Lingea, 2011, s. 25.

## Vynechání slovesa být

V polštině je poměrně častým jevem vynechání slovesa být (a jeho tvarů) ve větě nicméně v češtině toto pravidlo nelze aplikovat.

- Meblościanka VERONA II NERO to najlepszy wybór dla osób preferujących nowoczesne ... – *VERONA II NERO to nejlepší výběr / NERO to je nejlepší volba*

V češtině nelze vynechat v uvedeném příkladu sloveso být. [viz produkty, č. 1]

### 2.2.3 Syntaktická rovina

Na této rovině studenti nejvíce chybují v přenesení slovních spojení ze svého mateřského jazyka a jeho syntaktických modelů. Nicméně interference se zde vyskytují na úrovni mezijazykové i vnitrojazykové. Student si nejdříve přenáší modely z mateřštiny – z polštiny do češtiny, později když už jazyk ovládá lépe, u něj z většiny převažují vnitrojazykové interference, neboť se naučil modely a spojení vlastní češtině, ale využívá je i v případě, kdy by rodilý mluvčí volil slova a spojení odlišná. Jedná se o situaci, kdy rodilý mluvčí dobře rozumí cizinci, avšak v jeho projevu zaznamená část, která tam nezapadá, i když v podstatě nejprve neví z jaké příčiny.

#### Slovosled

Slovosled českého jazyka je částečně volný a pohyblivý, i přesto se vychází ze základního typu SVO: podmět – přísudek – předmět. Na základě prohození pořadí jednotlivých slov můžeme přesunout důraz na konkrétní část sdělení, která je považována za stěžejní. Nicméně jsou jisté situace, kdy prohození pořadí slov ve větě není žádané a zní rodilému mluvčímu nepřírozně. Slovosled si překladatel nese ze svého mateřského jazyka, proto jej částečně aplikuje i v cizím jazyce. Nejčastěji se v analyzovaném materiálu chybovalo v umístění zvrátneho zájmena – se. Nicméně je nutné zdůraznit, že se jedná o nevhodnost diskutabilní, kterou může každý rodilý mluvčí vnímat odlišně, proto zde nelze jednoznačně mluvit o neadekvátnosti. Slovosled může ovlivnit dobové zasazení textu i věk autora.

#### a) Příklonky v češtině

Příklonky a jejich umístění ve větě představují poměrně náročnou oblast pro překlad. „Spontánně se vyvinuvší pravidla o pozici a pořadí příklonek je jev značně složitý, zahrnující

mnoho vzájemně se podmiňujících, kombinujících i křížících hledisek a vlastností nelineárně i lineárně syntaktických a rytmických. Jde o pravidla a tendence, které jsou dosud poměrně málo prozkoumány. Pozice a pořadí příklonek se v historii češtiny výrazně proměňovaly a jsou zde podstatné rozdíly i mezi různými jazyky, dokonce i mezi češtinou a slovenštinou.<sup>61</sup> „Základní pravidlo o pozici příklonky říká, že příklonka stojí za prvním větným členem ve větě.“<sup>62</sup>

- Słowa nie znajdowały pokrycia w rzeczywistości. – *Słowa neshodovaly se s realitou / Slova se neshodovala s realitou*. Zde nelze jednoznačně určit, zda se jedná o nevhodný slovosled, neboť určitou roli zde hraje i stáří a realie původního textu. (Text pochází z roku 1956.) Vnímání vhodnosti x nevhodnosti zde částečně určuje i věk odběratele, pro mladší jedince, může slovosled užitý v překladu působit vzdáleně a naopak. [viz proslov, č. 6]
- Zwracamy się z całym zaufaniem do swojej klasy, klasy robotniczej, do inteligencji, do chłopów. – *Plní důvěry obracíme se ke své třídě... / Plní důvěry se obracíme ke své třídě...* Obdobná situace jako v předcházejícím příkladu. [viz proslov, č. 5]
- ...do złudzenia przypominającą prawdziwe zwierzę. – *...se neuvěřitelně podobající skutečnému zvířeti / ...neuvěřitelně se podobající skutečnému zvířeti*. [viz produkty, č. 2]
- To praktyczny pomysł, który zminimalizuje czas dokarmiania ptaków... – *To praktické řešení, díky němuž nemusíte si pořád pamatovat na přisypávání krmiva...* / Jedná se o praktické řešení, díky němuž si nemusíte neustále pamatovat ... [viz produkty, č. 8]
- Plenum KC naszej partii dokonało historycznego zwrotu. – *Plénu ústředního výboru naší strany podařilo se provést historické změny. / ...se podařilo provést...* [viz proslov, č. 2]
- Także prezydent Vaclav Klaus, który musi jeszcze podpisać ustawę, uważa, że... – *Také prezident Václav Klaus, jenž musí ještě podepsat zákon, domnívá se, že ... / ...se domnívá, že...* Zde se jedná o speciální případ, kdy je do věty vložena vsuvka. Pozice příklonky je zde pevně stanovena.<sup>63</sup> (...se domnívá, že...) [viz články, č. 1]

<sup>61</sup> ŠTÍCHA, F. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013, s. 556.

<sup>62</sup> Ibidem.

<sup>63</sup> ŠTÍCHA, F. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013, s. 560.



## b) Ostatní případy

Slovosled obecně představuje velice problematickou část překladu. Často se chybuje například v členské sounáležitosti nebo u postupně se rozvíjejících přívlastků.

- ...w 22 przypadkach odnotowano śmierć. – ... v 22 případech skončilo to smrtí. / ... v 22 případech to skončilo smrtí, v 22 případech byla zaznamenána smrt. [viz články, č. 1]
- Nie wykluczone, że źródłem skażonego alkoholu był pochodzący z Polski koncentrat niezamarzającego płynu do spryskiwaczy. – Zdrojem mohl být pocházející z Polska koncentrát do ostříkovačů. / Zdrojem mohla být z Polska pocházející směs do ostříkovačů. Čeština většinou rozvíjí podmět před podstatným jménem, polština aplikuje opačný postup. [viz články, č. 1]
- ..., ale przede wszystkim wpływa na ich – ..., také má to vliv na... / ..., také to má vliv na... [viz produkty, č. 2]
- ...co często może kończyć się jej uszkodzeniem. – ...co mohlo by způsobit poškození. / ...což by mohlo způsobit poškození. [viz produkty, č. 8]
- Po trwającej trzy godziny burzliwej dyskusji... – a) Po dlouhé, trvající 3 hodiny vášnivě diskusi..., b) Po trvající přes tři hodiny bouřlivé diskusi... / Po tříhodinové bouřlivé diskuzi... [viz články, č. 5,4]
- Raz wypełniony domek długo „wysypuje“ z siebie ziarna. – Jednou vyplněný domeček ještě dlouho vysypává ze sebe zrna. / Jednou naplněný domeček ze sebe dlouho „sype“ zrnka. [viz produkty, č. 1]

### 2.2.4 Ortografická rovina

V této části je pozornost zaměřena zejména na přenesení pravopisu z mateřského jazyka, tedy polštiny, setkat se můžeme s interferencí mezijazykovou i vnitrojazykovou. Mezijazyková aplikuje z většiny pravopis z polštiny (častý milný zápis -i po k, místo -ky) vnitrojazyková převažuje u jazykově pokročilejších studentů. Na této úrovni lze zaznamenat nesprávné užití diakritických znamének, špatný zápis velkých a malých písmen v názvech, chybný zápis složených příslovcí, chybné grafémy a interpunkční znaménka.

Pro polštinu je typický zápis velkých písmen v oficiálních názvech ve všech členech daného názvu mimo předložky a spojky (uvnitř názvu), což v češtině nebývá u oficiálních názvů zvykem. (např. Organizace spojených národů – Organizacja Narodów Zjednoczonych)

V polštině píšeme zápornou částici ne odděleně od sloves, zatímco v češtině dohromady. Pro příbuzné jazyky, kterými jsou čeština a polština, je velice zrádný i jmenný rod, který je často v obou jazycích odlišný a následně může zapříčinit i pravopisné chyby.

Komplikovaná zde bývá i otázka zápisu přejatých slov (názevů) např. odlišný přepis ruských jmen do polštiny a češtiny, nicméně v překládaném textu, se žádný příklad neobjevil.

### **Diakritická znaménka**

Na rozdíl od polštiny čeština používá diakritická znaménka, která se v polštině nevyskytují jmenovitě: háčky, kroužky a čárky. Jejich správné užití je pro cizince velice náročnou disciplínou, i když se jedná o geneticky příbuzné jazyky. Chybné užití diakritických znamének se vyskytlo ve většině překládaných textů studentů.

- Izba Poselska parlamentu Republiki Czeskiej odrzuciła wcześniejsze weto Senatu w sprawie restytucji mienia Kościołów i związków wyznaniowych. – *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky odmítla dřívější veto Senatu týkající se církevních restitucí. / ... , zamítla, Senátu, týkající se...*

Na první pohled lze vysledovat problematiku ortografie a zápisu „týkat“ x „tykat“, nicméně uvedený příklad vede v češtině až k sémantickému posunu. Sloveso „tykat“ a podstatné jméno „tykání“ nese v češtině význam způsobu oslovování druhé osoby. Vykání vyjadřuje formálnost, úctu a jistý odstup. (Prosím vás.) Tykání je naopak považováno za neformální verzi oslovování. (Prosím tě.) V uvedeném analyzovaném příkladě nešlo o formu oslovování, nicméně o „týkat se“ ve vztahu k něčemu (k restitucím), dotýkat se čeho. – Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky zamítla dřívější veto Senátu týkající se církevních restitucí. [viz články, č. 2,9]

- Policja nie chce mówić o szczegółach zaślaniając się tajemnicą śledztwa. – a) *Policie nechce mluvit o podrobnostech a se vymlova na vyšetřovací tajemství, ... vymlouvá se ...* b) *Policie nechci říkat vic o šetření a svádí na tajemství vyšetřování. / ... se nechce více vyjadřovat na téma... [viz články, č. 4]*
- ...źródłem skażonego alkoholu był pochodzący z Polski koncentrat niezamarzającego płynu do spryskiwaczy. – ..., *jedovatý metanol je získávaný z kapaliny do ostříkovačů importované z Polska. / ... je získávaný... [viz články, č. 4]*
- ...przypomina dziennik. – ...*připomína deník. / ...připomíná deník. [viz články, č. 9]*
- Kościoły zarejestrowane... – *cirkve zaregistrované... / cirkve... [viz články, č. 11]*

- Małżeństwo, które przyznało, iż wódka, którą wypili, pochodziła z Polski. – *Priznali, że pili wódkę, która pochodziła z Polski.* / Manželský pár přiznal, že pil wódku, která pocházela z Polska. [viz články, č. 8]

### Zápis složených příslovcí

V překladech se vyskytl i chybný zápis příslovecných spřežek. V polštině je jejich zápis nejednotný, v češtině jsou spřežky psány dohromady, výjimečně je lze zapsat i odděleně.

- Wsypuje się je od góry, przez zdejmowaną pokrywę. – a) *Nasypává se s hora, přes přenosné víko.* b) *Nasypává se je přes otevírací víčko na hoře* / ...shora, nahoře...

Na hoře zde změní výraz, neboť může označovat více situací. Na hoře Sněžka byla včera významná delegace.(na vysokém kopci) Nahoře na zdi leze pavouk. (místo) [viz produkty, č. 4,7]

### Interpunkce

V češtině je souvětí skládající se z věty hlavní a vedlejší zpravidla vždy odděleno čárkou. Dle analyzovaných překladů se nejedná o oblast, ve které by se studenti častěji dopouštěli chyb. Zásady pro interpunkci jsou do značné míry shodné v případě polštiny i češtiny, k chybování z většiny dochází v důsledku nepozornosti.

- Kuczera zastrzega jednak, że jest to tylko jedna z wersji dochodzenia. Policja nie chce mówić o szczegółach zaskaniając się tajemnicą śledztwa. – *Podle Kučery je to však jen jedna z vyšetřovacích verzí a nechce sdělovat detaily aby neodrozil průběh vyšetřování.* / Podle Kučery je to však jen jedna z vyšetřovacích verzí a nechce sdělovat detaily, aby neohrozil průběh vyšetřování. Chybějící čárka před „aby“ – v češtině vedlejší věta začínající spojkou „aby“ je vždy oddělena čárkou např: Chci, aby Eliška jela s námi. [viz články, č. 9]

### Psaní velkých a malých písmen v oficiálních názvech

Český a polský úzus psaní velkých a malých písmen v oficiálních názvech je v obou případech dosti odlišný. Pro polský jazyk je typické užívání velkých písmen ve větší míře než v češtině, např. i v pojmech, ke kterým pisatel velkým písmem vyjadřuje úctu. Nicméně zmíněný zvyk není přijatelný pro český jazyk, který ve víceslovných názvech, kde podstatné jméno je obecné, zapisuje velké písmeno pouze u přídavného jména.<sup>64</sup> (Na rozdíl od polštiny,

<sup>64</sup> PRAVDOVÁ, M. a I. SVOBODOVÁ, *Akademická příručka českého jazyka*. Praha: Academia, 2014, s. 149.

z čehož lze vyvodit chybování u následně uvedených příkladů.) Předložky a spojky uvnitř názvů zapisujeme v obou jazycích písmenem malým.

- Od piątku w całym kraju obowiązuje zakaz sprzedaży alkoholu o mocy większej niż 20 procent. – *Od pátku je na celém území Republiky vyhlášen zákaz prodeje alkoholických výrobků s obsahem alkoholu nad 20 %.* / ...republiky... V češtině jsou pojmenování, která jsou považována za obecná, vždy psána s malým počátečním písmenem, pokud je název dvouslovný (spojení přídavného a podstatného jména) píšeme v češtině velké písmeno pouze u přídavného jména.<sup>65</sup> V tomto případě užívá polština pro republiku písmeno velké, což zřejmě způsobilo chybný zápis překladatele v češtině. [viz články, č. 5]
- Partia socjaldemokratyczna zamierza złożyć skargę konstytucyjną, uznając, że zwrot majątków kościelnych (głównie Kościołowi katolickiemu) jest nieproporcjonalny, a w podziale odszkodowań nie powinny brać udziału Kościoły zarejestrowane po 1948 r. – *ČSSD hodlá podat stížnost k Ústavnímu soudu, protože považuje restituce, zejména v případě Katolické církve za nepřiměřené. Do odškodnění by podle ČSSD neměly být zahrnuty Kostely zaregistrované po roce 1948.* / ...církve (nikoliv Kostely) s malým počátečním písmenem v obou případech ... [viz články, č. 1,2,10]
- Unia Europejska – Evropská Unie / Evropská unie [viz články, č. 1,10]
- Czechy – Česká Republika / Česká republika [viz články, č. 10]
- Lidowe nowiny – Lidové Noviny / Lidové noviny [viz články, č. 9]
- Plac Defilad – Náměstí Defilad, Náměstí defilé, Náměstí Průvodů / náměstí Defilé  
Lze zachovat původní verzi a nepřekládat, nicméně česká verze náměstí Defilád se zapisuje malým počátečním písmenem n. [viz proslov, č. 4,5,7]

### Pravopis – s/z, ks/x, ki/ky

Pravopis polštiny je v mnoha případech zrádný, polština zásadně zapisuje po k-i čeština -ky, x se mimo cizí slova v polštině prakticky nevyskytuje, proto i v češtině poláci často zapíší ks namísto x, akuzativ se v češtině zásadně pojí s předložkovou vazbou – z (koho, čeho) nikoliv s ~~koho, čeho~~. Mnoho podobných interferenčních chyb zaniká s praxí ve psaní v cílovém jazyce, když se studentovi pravopis v hlavě ustálí, většinou se již těchto chyb nedopouští.

<sup>65</sup> Ibidem.

- Fronty meblościanki wykonane są z nowoczesnej płyty POLYGLOSS dającej nowoczesny i designerski wysoki połysk. – *Průčelí obývací stěny jsou vyrobena s moderní dřevotřísky POLYGLOSS, která zanechává vysoce moderní a stylový lesk. / ... vyrobená z ... akuzativ [viz produkty, č. 8]*
- Uchwyty meblościanki VERONA NERO posiadają niesamowicie nowoczesny efekt chromowanej powłoki dzięki czemu meblościanka prezentuje się bardzo nowocześnie i ekskluzywnie! – *Uchytty obývací stěny Verona Nero mají neuvěřitelně módní dopad chromovaného povrchu, což zajišťuje módní a ekskluzivní vzhled. / ... ekskluzivní... ks-x (úchytty, módní, působí) [viz produkty, č. 2]*
- Meblościanka wykonana jest z wysokiej jakości płyty laminowanej. – *Nábytková stěna je sestavena s vysoce kvalitních laminátových desek. / ...sestavena z, akuzativ, obývací stěna [viz produkty, č. 10]*
- Owocki prosto z sadu – *Owoce přímou se sadu / owoce přímo ze sadu, akuzativ [viz menu, č. 1]*
- ..., ale są one jeszcze krępowane przez błędy polityki rolnej w latach ubiegłych. – ..., *ale jsou ještě poutány chybami zemědělské polityki za poslední dobu. / ...politiky... Zachován polský pravopis slova a zejména chybné -ki, oproti správnému -ky [viz proslov, č. 2]*

### 2.2.5 Lexikální rovina

V lexikální rovině patří k nejčastějším interferenčním chybám studentů volba neadekvátního výrazu v cizím jazyce, případně chybná slovo tvorba. Uvedené příklady se většinou nevyskytují u studentů, kteří překládají do svého rodného jazyka, neboť zvolí vhodný ekvivalent své mateřštiny.

Mezi geneticky blízkými jazyky, kterými jednoznačně čeština i polština jsou, problémy způsobují i zrádná slova a kolokace. Podle E. Lotka, který se ve svých pracích intenzivně zabýval češtinou a polštinou a i podle studie K. Pösingerové „*Základní rozdíl při porovnávání lexikálního systému spisovné češtiny a polštiny lze charakterizovat jako odklon polštiny od flektivního jazykového typu směrem k analytickému typu, což lze vyjádřit jako přechod od implicitního způsobu vyjádření k explicitnímu.*“<sup>66</sup> Zmíněný rozdíl je zapříčiněn možnostmi současné spisovné polštiny, zároveň i společenským územ dnešního

<sup>66</sup> PÖSINGEROVÁ, K. *Problematika negativních transferů při výuce polského jazyka v českém jazykovém prostředí*. Praha: Karolinum, 2001, s. 107.

Polska. Problém pro studenty do jisté míry může způsobovat rovněž stupňování a přechylování.

### **Neadekvátně užitý výraz**

Užití nevhodného výrazu z většiny spočívá v zachování originálu v celkovém případně částečném zastoupení, kdy překladatel nezvolí, případně nezná vhodný ekvivalent v cílovém jazyce. Případně aplikuje spojení z mateřštiny, které nemá v kultuře cílového jazyka své zastoupení a nevzbudí očekávanou asociaci ve čtenáři cílového jazyka. V překladech studentů došlo i ke špatnému porozumění originálu, jak lze vysledovat z uvedených příkladů. Problematické je zde rozlišení mezi negativním transferem a nevhodností. V některých případech si překladatel nevystačí pouze se slovníkovým heslem, existují fráze a jazykový úzus, který se v případě výchozího a cílového jazyka liší. Jak se projevilo během analýzy, komplikace způsobují i mnohovýznamová slova, neboť ne vždy zvolí překladatel nejlepší řešení.

- Plac Defilad – Zde se studenti rozhodli pro více možností např: „Plac Defilad (4x), Náměstí Defilad, Náměstí defilé, Náměstí Průvodů.“ Česká verze zní: náměstí Defilád.<sup>67</sup> Případně lze zachovat původní verzi a nepřekládat, nicméně česká verze náměstí Defilád se zapisuje s malým počátečním písmenem n. [viz proslov, č. 1,2,3,4,5,6,7]
- Witam was w imieniu Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej,... – *Vítám vás jménem Centrálního komitetu Polské sjednocené dělnické strany,...* / ...jménem Ústředního výboru... Pro český úzus je v tomto případě a dobovém zasazení typické spojení Ústřední výbor, centrální komitét se neužívalo. „Komitet“ dle Polsko-českého slovníku<sup>68</sup> lze přeložit jako výbor i komitét, nicméně spojení „Ústřední výbor“ se v českých textech objevuje častěji ve spojení s komunistickým režimem. [viz proslov, č. 1,7]
- Stolik Kare Design Miś – stolík / stolek, (stoleček) Slovakismus (např. konferenčné stolíky), čeština výraz stolík podle *Slovníku současné češtiny* neuznává. [viz produkty, č. 10]
- ...zrobi prawdziwą furorę na terasie... – ...udělá opravdovou furóre na terase... / ...vyvolá nadšení na terase... Zde se student nechal ovlivnit svým rodným jazykem,

<sup>67</sup> Založeno na překladu autorky práce a verzích, které se nejčastěji vyskytovaly v česky psaném tisku. (např. Lidové noviny, idnes.cz, Lidé a Země, apod.)

<sup>68</sup> OLIVA, K. a M. BALOWSKI. *Polsko-český slovník*. Voznice: Leda, 2012, s. 403.

a vytvořil polonismus, podle *Slovníku současné češtiny* takový výraz v českém jazyce neexistuje.<sup>69</sup> [viz produkty, č. 4]

- Nowoczesna meblościanka VERONA II NERO z frontami z wysokim połyskiem i oświetleniem LED. – ...s předky o velkém lesku... / ...s předními částmi vysokého lesku (předek – przodek, přední část – przód czegoś) Zde je problematická mnohovýznamovost slova předek v češtině, neboť se může jednat a) o příslušníka téže rodiny, eventuálně za b) o část umístěnou vpředu.<sup>70</sup> Polská interpretace slova *przodek*<sup>71</sup> je obdobná, nicméně rodilý mluvčí zde v češtině užije spíše spojení přední část skříně. [viz produkty, č. 2]
- Po trwającej trzy godziny burzliwej dyskusji przed ostatecznym głosowaniem posłowie lewicy demonstracyjnie opuścili salę obrad. – ...poradní síň. / ...jednací sál. Student si pravděpodobně vyhledal hesla ve slovnících (obrada, sala) nezávisle na sobě, díky čemuž nezvolil adekvátní slovní spojení, které čeština užívá. Mnohdy je pro překlad důležitější kontext případně ustálené slovní spojení. [viz články, č. 4]
- Wartość mienia przewidzianego do zwrotu to około 5,5 mld euro. – ...výše restitucí vynáší... / ...výše restitucí činí... Práce může dobře vynášet, ale obnos činí 5,5 mld. Uvedený příklad pravděpodobně souvisí s polským slovesem „wynosić“. Jeden z jeho významu je: obnášet, činit sumu.<sup>72</sup> (Koszt wycieczki wyniesie ponad 2000 PLN. – Cena zájezdu bude činit více než 13 000 CZK) Proto zde lze hovořit o užití polonismu. [viz články, č. 4]
- "Lidowe nowiny" dodają, że po zatruciu takim koncentratem zmarły w Polsce dziesiątki osób.dziesiątki osób – ...pětky lidí... / ...desítky lidí... V češtině neexistuje spojení pětky lidí, nelze určit, co studenta vedlo k této vazbě. [viz články, č. 1]
- Cienkie plastry marynowanego schabu z jelenia z gruszką w occie – *Tenké plátky nakládany vepřový kotlety z jelena s nakládanou hruškou* / ... kotlety z jelena... Pravopis je zde v pořádku, nicméně vepřové kotlety z jelena jsou logickou chybou, vepřové maso pochází z prasete domácího, jelení maso pochází z jelena. Existence vepřového jelena není zaznamenána. [viz menu, č. 1]

<sup>69</sup> *Slovník současné češtiny*. Brno: Lingea, 2011.

<sup>70</sup> *Ibidem*, s. 637.

<sup>71</sup> SOBOL, E. *Nowy słownik języka polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2002, s. 794.

<sup>72</sup> OLIVA, K. a M. BALOWSKI. *Polsko-český slovník*. Voznice: Leda, 2012, s. 1293.

- Cały czas są prowadzone kontrole punktów sprzedaży i lokali gastronomicznych. – *Celý čas...* / Neustále, po celou dobu... V tomto případě se jedná o polonismus, který nemá v češtině své zastoupení, student se nechal ovlivnit svým rodným jazykem. Čeština upřednostňuje výraz neustále, eventuálně nonstop (pro otevírací dobu provozoven a podniků) [viz články, č. 11]
- Partie prawicowe zdołały zebrać głosy 102 deputowanych w 200-osobowej izbie. – *Pravicové strany zvládly najít 102 poslanců z celkem 200členů dolní komory.* / Pravicovým stranám se podařilo shromáždit 102 hlasů z 200 poslanců. (Nehledali se poslanci, ale shromaždovaly se hlasy). [viz články, č. 11]
- W miarę jak ptaki zjadają to, co znajduje się w lekko wysuniętej części podajnika – z domku wysuwają się kolejne ziarenka. – ..., *když ptáci snídají to, co...* / ..., když ptáci snědí to, co... V tomto případě došlo pravděpodobně k chybnému užití slovesa snídat, místo jíst nepozorností překladatele. [viz produkty, č. 2]
- ...jak ptaki zjadają to, co... – ...*během požívání zrní ptáky...* / ...během zobání, (vyzobávání) zrní ptáky... V češtině sloveso požírat figuruje ve významu, kdy zvířata žerou (konzumují) po částech svou potravu nejčastěji ve volné přírodě svůj úlovek nebo například i slepice mohou požírat svá vejce. Pro konzumaci drobných zrněk drobným ptactvem je vhodnější aplikovat sloveso zobat případně vyzobávat. [viz produkty, č. 4]
- W miarę jak ptaki zjadają to, co znajduje się w lekko wysuniętej części podajnika. – ... *kdy jídlo z podávачe skončí...* / Když zrnka v dávkovači dojdou... V češtině můžeme skončit s nějakou činností, špatně dopadnout, umřít, případně se umístit na nějakém místě, např. Díky svému chování skončil špatně. Nicméně pokud něco už nemáme, použijeme sloveso dojít. – Došla mi káva, proto musím do obchodu. Polské sloveso „skończyć się“ užíváme ve významu: „1. skončit činnost, dokončit školu, 2. o zásobách něčeho: dojít, 3. o člověku hovorově být hotov, být vedle“<sup>73</sup> K druhému významu tohoto slovesa lze uvést příklady: Došel benzín v autě. Došla zrnka v dávkovači. Proto pravděpodobně došlo ke vzniku negativního transferu ve výše uvedeném příkladu. [viz produkty, č. 9]
- Wskazuje przy tym, że w 2010 roku Unia Europejska dopuściła, aby do wspomnianego koncentratu, zamiast etanolu, dodawano znacznie tańszy

<sup>73</sup> OLIVA, K. a M. BALOWSKI. *Polsko-český slovník*. Voznice: Leda, 2012, s. 1045.



metanol. – ...*Vzpomínaný koncentrát*... / ...zmiňovaný koncentrát... [viz články, č. 10]

- Policja nie chce movať o szczegółach zasłaniając się tajemnicą śledztwa. – a) *Policie se ospravedlňuje tajností vyšetřování.* / Policie se odvolává na informační embargo. b) ...zasłaniając się tajemnicą śledztwa. –...*svádí na tajemství vyšetřování.* / ...na vyšetřování bylo uvaleno informační embargo. V případě: a) se setkáváme s užitím slovesa „ospravedlnit“. Jenž čeština používá ve smyslu odůvodnit jednání, např.: Snažila se ospravedlňovat jeho chování a obvinila sama sebe, které v tomto případě lze nahradit vhodnějším: „odvolávat se.“ Druhý příklad za b) Slovo „svést“ se v češtině používá ve významu zlákat, případně svést dohromady nebo dolů, nikoli svést na tajemství, ale uvalit. [viz články, č. 6,11]
- Kierownictwo partii powiedziało klasie robotniczej i całemu narodowi całą prawdę,.. – *plnou pravdu* / úplnou pravdu [viz proslov, č. 3]
- Czeskie media: trucizna pochodzi z Polski – *jed prišel z Polska* / jed pochází z Polska  
Zde se může jednat o záměr překladatele dosáhnout expresivnějšího a poutavějšího názvu článku (což bývá v publicistice žádané). Nevhodnost je zde diskutabilním jevem, i když seriózní deník, kterým Lidové noviny zajisté jsou, by pravděpodobně upřednostnil výraz „pochází“. Odlišné tendence by patrně projevil bulvární tisk. [viz články, č. 2]
- Karmnik ma od dołu specjalne otworki. – *Krmítko má dolů speciální dírky* / ...má dole... V tomto případě hovoří text o tom, kde má dírky, nikoliv kam. [viz produkty, č. 2 ]

### **Nedodržení stylu originálu**

V překladech se objevily i části textu, které byly významově správně přeloženy, nicméně neodpovídaly kontextu a stylu originálu, z většiny došlo ke stylové degradaci užitím hovorových, nespisovných a expresivních výrazů, které v uvedených textech působí nepatříčně. Jedná se například o užití hovorových výrazů v textu článku Lidových novin, zde je potřeba si uvědomit, že pokud má překladatel na výběr z více ekvivalentů v cílovém jazyce, je vhodné užít ekvivalent na stejné stylistické úrovni, který odpovídá textu originálu. Mezi uvedené přísluší následující ukázky:

- Podobno kupili ją na polskim targu. (wódkę) – *Prý ji kupili na polském trhu. / ...* údajně jí zakoupili ... Nevhodný a stylisticky nižší hovorový výraz, který by byl v seriózním tisku pravděpodobně nahrazen výrazem stylisticky vyšším – údajně. [viz články, č. 8]
- Policja nie chce mówić o szczegółach zaślaniając się tajemnicą śledztwa. – a) *Policie také nechce vyprávět o podrobnostech.* b) *Policie se vymlouvá na vyšetřovací tajemství.* / ...nechce mluvit, nechce se vyjadřovat, odvolává se na...Obdobná situace jako v příkladě výše, pokud se jedná např. o publicistiku a překladatel má na výběr z více výrazů, je nutné vztáhnout volbu na úroveň odpovídající serióznímu tisku. [viz články, č. 1,4]
- Zgodnie z wynegocjowanymi w końcu przez rząd Petra Nečasa zasadami,... – Nakonec, ve shodě s *vysmlouvanými zásadami přes vládu, ... / ...vládou ustálené, vyjednané podmínky...* [viz články, č. 10]

## Překlepy

Kategorii překlepů lze hodnotit jako omyl čistě z přehlédnutí a nepozornosti, netýká se pouze překladu. Vhodným postupem je přečíst si text před odevzdáním vícekrát, což se sice může jevit jako neakceptovatelné, nicméně se jedná o nejefektivnější způsob eliminace těchto nedostatků.

- VERONA II NERO – *VERONA II NEGRO* / VERONA II NERO [viz produkty, č. 1]
- Petr Nečas – *Per Nečas* / Petr Nečas [viz články, č. 6]
- trujący metanol – *smrteľní metanol* / smrtelný (jedovatý) metanol [viz články, č. 8]
- przez zdejmowaną pokrywę – *pres pčenosné víko* / sundáním víčka [viz produkty, č. 4]
- i spaghetti warzywnymi – *a zeleninovými špagety* / a zeleninové špagety [viz menu, č. 3]
- Realistyczny grizzly podtrzymuje blat (zamocowany trwale), na którym można postawić lampkę wina, książkę, kufel piwa, czy drobne przekąski. – *Realistický grizzly drží desku (trvale připevněnou), na které je možné postavit sklenku vína, knížku, džbán piva nebo jendohubky.* / ...jednohubky... [viz produkty, č. 6]

Zde vzniklo úsměvné spojení pro rodilého mluvčího, neboť by se mimo a) překlep mohlo jednat i za b) o „Jendo-hubky“ – od domácí verze mužského jména Jan – Jenda,

nebo za c) „jen-do-hubky“, nicméně tyto verze nemají nic společného s původním – drobne przekaški, ale pro rodilého mluvčího představují „jendohubky“ úsměvnou verzi.

- Nibyszarlotka z lodzikami – *Jakobyblečný závin se zmrzlinou* / „jako by jablečný“ závin se zmrzlinou [viz menu, č. 10]
- Rybka zagramaniczna na grochu – *Rybka zagramaniczna* na hrášku / Rybka ze zahraničí na hrachu [viz menu, č. 2]
- ...posiadają niesamowicie nowoczesny... – ...*mají neuvěřitelně moderní*... / ...neuvěřitelně moderní... [viz produkty, č. 6]
- ...poszanowania praw obywatela... – ...*odřování lidských práv*... / ...dodržování... [viz proslov, č. 1]

## 2.2.6 Interkulturní interference

Zmiňované negativní transfery lze ještě doplnit o interkulturní interference. Jedná se o problematiku osvojení sociálních a kulturních norem, které jsou uplatňovány pro studenta v cizím jazykovém prostředí, v oficiální případně neoficiální situaci. Proto je žádané, aby si student osvojil sociální a kulturní komunikativní kompetence, kde může dojít k situaci, kdy cizinec a) nepoužije v kontextu očekávaný obrat, b) přeneše daný jazykový obrat vlastní mateřskému jazyku, nicméně nevhodný pro užití v cizím jazyce, c) záměrně vynechá jistý obrat z důvodu značné obtížnosti pro formulaci (typické pro počátky osvojování si cizího jazyka) a poslední z nejčastějších variant: d) přeneše jazykovou strukturu a nejazykovou komunikaci z polštiny do češtiny.<sup>74</sup>

V překladu, ale i v samotném studiu cizího jazyka, je proto důležité zaměřit se v pokročilé úrovni zejména na porozumění odlišnému způsobu myšlení, jednání ale i vyjadřování, díky čemuž lze předejít mnoha negativním transferům jak v písemném tak i mluveném projevu.

- Partia socjaldemokratyczna zamierza złożyć skargę konstytucyjną, uznając, że zwrot majątków kościelnych (głównie Kościołowi katolickiemu) jest nieproporcjonalny, a w podziale odszkodowań nie powinny brać udziału Kościoły zarejestrowane po 1948 r. – *ČSSD hodlá podat stížnost k Ústavnímu soudu, protože považuje restituce, zejména v případě Katolické církve za nepřiměřené. Do odškodnění by podle*

<sup>74</sup> PÖSINGEROVÁ, K. *Problematika negativních transferů při výuce polského jazyka v českém jazykovém prostředí*. Praha: Karolinum, 2001, s. 114–119.

ČSSD neměly být zahrnuty *Kostely* zaregistrované po roce 1948. / ...církvě (nikoliv Kostely) s malým počátečním písmenem v obou případech ... Příklad byl již uveden v práci v podkapitole: Pravopis velkých a malých písmen v oficiálních názvech, nicméně je zde zajímavá problematika českého výrazu církve a polského *kościół*, neboť zde studenti opakovaně chybovali. Dle definice Nového slovníku polštiny, *kościół* označuje: „1. Świątynia chrześcijańska 2. Chrześcijańska organizacja religijna, także wspólnota wiernych jednego wyznania religijnego, K. katolicki, prawosławny, ewangelicki.“<sup>75</sup> Nicméně čeština chápe pojem kostel pouze jako „velkou budovu, kde se věřící shromažďují k bohoslužbě“<sup>76</sup> Což způsobilo komplikace během interpretace původní verze textu. [viz články, č. 1,2,10]

- kulka lodów waniliowych – *kulička vanilkové zmrzliny* / kopeček vanilkové zmrzliny  
V české kultuře je pro zmrzlinu v kornoutu zažitý výraz kopeček, nikoliv kulička.  
[viz menu, č. 7]

---

<sup>75</sup> SOBOL, E. *Nowy słownik języka polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2002, s. 364.

<sup>76</sup> *Slovník současné češtiny*. Brno: Lingea, 2011, s. 304.

### 3. Problematika negativních transferů

Překlad představuje složitou a náročnou disciplínu. Podobně jako i jiné náročné obory vyžaduje překlad mnoho hodin trpělivé, sebevzdělávající a samostatné práce. Začátečnické překlady bývají nepropracované a místy nesrozumitelné, nicméně překlady studentů, které byly analyzovány pro účely předložené práce, jsou překlady, které již vykazují značnou obratnost a zdatnost překladatelů v českém jazyce. Negativní transfery, které se nejčastěji vyskytovaly v překladech studentů, lze shrnout následovně podle jednotlivých skupin: na úrovni gramatické roviny (morfologické negativní transfery, skloňování podstatných a přídavných jmen, shoda přísudku s podmětem, předložkové vazby, změna slovesného vidu, neadekvátní předpona, a vynechání slovesa být), syntaktická rovina (slovosled, příklonky v češtině a ostatní případy), ortografická rovina (diakritická znaménka, zápis složených příslovcí, interpunkce, psaní velkých a malých písmen v oficiálních názvech, pravopis – s/z, ks/x, ki/ky) a lexikální rovina (neadekvátně užitý výraz, nedodržení stylu originálu a překlady) Doplněné o příklady interkulturní interference. Všechny tyto negativní transfery budou postupem času s přibývajícím praxí u studentů ustupovat, i když se jedná o delší časový proces, vyplatí se vytrvat.

Analyzovaný materiál byl poměrně stylisticky i typově rozsáhlý. Vlastní autorčiny překlady (které prošly korekturou vedoucí práce) i samotná analýza byla náročná, neboť každá verze studentů obsahovala mnoho řešení k zamyšlení a prozkoumání. Lze předpokládat, že seznámení se s jednotlivými rovinami a příklady negativních transferů k nim náležící sníží četnost pochybení u začínajících překladatelů – studentů. Překlad je krásná, tvůrčí a obohacující vědecká disciplína i volnočasová aktivita, která rozvíjí lidského ducha.

## 4. Závěr

Cílem práce *Analýza negativních transferů při překladu z polštiny do češtiny (na příkladu prací studentů Polsko-českého a česko-polského překladatelského semináře KSES FF UK)* bylo prozkoumat a následně blíže specifikovat negativní transfery, které se nejčastěji vyskytly v rámci analyzovaných prací studentů.

Úvodní kapitola se zaměřila na přiblížení problematiky překladu v rámci vybraných aspektů, které s jeho realizací souvisejí. Byly přiblíženy jednotlivé typologie překladu dle prací J. Levého, Z. Kufnerové, T. Hrehovčíka a J. Vilikovského. Rozsáhlejší část práce byla věnována rozdělení na umělecký a odborný překlad, neboť obě tyto typologie zasahují do textů, které studenti v rámci semináře překládali. Následně byla zařazena podkapitola o procesu překládání, poněvadž každý překladatel musí dodržet jistý postup, pokud má odevzdat kvalitní práci. Následující část přibližuje význam negativních transferů (interferencí) během překladu a obeznamuje s adekvátností a ekvivalencí překladatelského řešení. Posléze se práce dostává k zásadám kvalitního překladu a tím přechází k samotné analýze překládaných textů.

V druhé kapitole byly představeny původní texty, které studenti v rámci semináře překládali, doplněné o český překlad autorky bakalářské práce. Jednotlivé texty byly zhodnoceny z hlediska jejich problematiky pro překlad. Po analýze všech 38 překladů došlo ke klasifikaci interferencí podle K. Posingerové a její publikace *Problematika negativních transferů při výuce polského jazyka*. Jazykové interference byly rozčleněny dle několika rovin jmenovitě: gramatická, syntaktická, ortografická a lexikální. (Pro kompletní výčet zde lze dodat rovinu zvukovou, nicméně tou se práce blíže nezabývá, neboť byly analyzovány pouze překlady, nikoliv tlumočení.)

V rámci jednotlivých rovin práce dospěla k mnoha příkladům a specifikacím, které byly následně přiblíženy. Pro zpracování analýzy všech překladů byly užity nejrůznější typy českých a polských slovníků a akademických jazykových příruček (např. Encyklopedický slovník češtiny, Akademická gramatika spisovné češtiny, Mluvnice současné češtiny, Polsko-český slovník, Studia o współczesnym języku polskim, Nowy słownik języka polskiego a Słownik czesko-polski). Negativní transfery, které se nejčastěji vyskytovaly v překladech studentů, lze shrnout dle jednotlivých skupin, které byly zmíněny již v úvodu bakalářské práce.

První z nich gramatická rovina zaznamenala morfologické interference v záměně singuláru s plurálem, ve skloňování podstatných a přídavných jmen, ve shodě přísudku

s podmětem, v předložkové vazbě, ve změně slovesného vidu, v užití neadekvátní předpony a ve vynechání slovesa být. Z analýzy syntaktická roviny byl vyzorován chybný slovosled zejména u příklonek v češtině a u postupně se rozvíjejících přívlastků. Ortografická rovina zaznamenala nejvíce pochybení v oblasti diakritických znamének, v zápisu složených příslovcí, v interpunkci, v zápisu velkých a malých písmen v oficiálních názvech a v pravopisu – s/z, ks/x, ki/ky. Zpracování lexikální roviny bylo poměrně náročné, neboť se zde vyskytlo více neadekvátně užitých výrazů, překlepů a nedodržení stylu originálu užitím např. expresivního případně hovorového výrazu, který nezapadal do charakteru překládaného textu. Tyto roviny byly doplněny o příklady interkulturní interference na příkladech polských výrazů „Kościoły“ a „kulka lodów“.

Analýza negativních transferů 38 překládaných prací přinesla mnoho příkladů negativních transferů, kterým se mohou studenti během příštího překladu vyvarovat. Ačkoliv se jednalo o poměrně rozsáhlý materiál, nezahrnuje všechny kategorie a typy negativních transferů, které se v případě češtiny a polštiny vyskytují. (např. kolokace, zrádná slova, přepisy cizích jmen, další vícevýznamová slova, frazeologismus apod.) Značná část studentských prací byla poznamenána nejrůznějšími překlepy, což i kvalitně přeložený text degraduje. U dvou překladů proslovu dokonce chyběly poslední dvě věty z originálního znění. Pravděpodobně to bylo způsobeno odevzdáváním prací na poslední chvíli. S postupem času a s přibývajícím praxí u studentů budou tyto negativní transfery i nepřesnosti ustupovat, i když se jedná o delší časový proces, vyplatí se vytrvat.

## 5. Bibliografie

- BAJGER, K. *Polsko–czeski, czesko–polski obustronny słownik*. Český Těšín: Agave, 1999.
- BENEŠOVÁ, M. – RUSIN DYBALSKÁ, R. – ZAKOPALOVÁ, L. *Tvůrčí překlad ve výukovém procesu na polsko–českém příkladu*. Praha: Academia, 2013.
- CVRČEK, V. et al. *Mluvnice současné češtiny*. Praha: Karolinum, 2010.
- DAMBORSKÝ, J. – LOTKO, E. *Studia o współczesnym języku polskim*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1993.
- GILE, D. *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. Amsterdam: Philadelphia, 1995.
- GROMOVÁ, E. *Teória a didaktika prekladu*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, 2003.
- HEJWOWSKI, K. *Kognitywno-komunikacyjna teoria przekładu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2004.
- HOLLANDER, J. *Versions, Interpretations and Performances*. Brower, Cambridge, 1959.
- HRALA, M. *Současnost uměleckého překladu*. Praha: Československý spisovatel, 1987.
- HRDLIČKA, M. *Překladatelské miniatury*. Praha: Karolinum, 2014.
- HRDLIČKA, M. *Translatologický slovník: výběr z českých a slovenských prací z teorie překladu*. Praha: JTP, 1998.
- HREHOVČÍK, T. *Překladatel'ské minimum*. Bratislava: Iris, 2006.
- HRDLIČKA, M. *Translatologický slovník*. Praha: JTP, 1998.
- JETTMAROVÁ, Z. *Mozaiky překladu: k 90. výročí narození Jiřího Levého (1926-1967)*. Praha: Karolinum, 2016.
- KASPERSKA, I. – ŻUCHELKOWSKA, A. *Przekład jako akt komunikacji międzykulturowej*. Poznań: UAM, 2013.
- KARLÍK, P., M. NEKULA aj. PLESKALOVÁ, *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002.
- KNITTLOVÁ, D. *K teorii a praxi překladu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2000.
- KUFNEROVÁ, Z. *Překládání a čeština*. Praha: H & H, 1994.
- LEVÝ, J. *Umění překladu*. Praha: Československý spisovatel, 1983.
- LOTKO, E. *Čeština a polština v překladatelské a tlumočnické praxi*. Ostrava: Profil, 1986.
- LOTKO, E. *Polština a čeština z hlediska typologického*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1981.



- LOTKO, E. *Synchronní konfrontace češtiny a polštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1997.
- LOTKO, E.: *Zrádná slova v polštině a češtině*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1987.
- MASŁOWSKA, D. *Královnina šavle*. Praha: Agite/Fra, 2008.
- OLIVA, K. a M. BALOWSKI. *Polsko-český slovník*. Voznice: Leda, 2012.
- PÖSINGEROVÁ, K. *Problematika negativních transferů při výuce polského jazyka v českém jazykovém prostředí*. Praha: Karolinum, 2001.
- PRAVDOVÁ, M. a I. SVOBODOVÁ, *Akademická příručka českého jazyka*. Praha: Academia, 2014.
- Příruční mluvnice češtiny*. Praha: NLN, 2012.
- RAKŠÁNYIOVÁ, J. *Preklad ako interkultúrna komunikácia*. Bratislava: AnaPress, 2005.
- Slovník současné češtiny*. Brno: Lingea, 2011.
- SIATKOWSKI, J. a M. BASAJ. *Słownik czesko-polski*. Warszawa: Wiedza Powszechna, 2010.
- SOBOL, E. *Nowy słownik języka polskiego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2002.
- SVOBODA, T. *Kapitoly z překladatelské praxe: odborný překlad mezi němčinou a češtinou*. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2012.
- ŠTÍCHA, F. *Akademická gramatika spisovné češtiny*. Praha: Academia, 2013.
- VILIKOVSKÝ, J. *Překlad jako tvorba*. Praha: Ivo Železný, 2002.